



**PROFESSIONALISERING
AF STUDIEGRUPPER
I LÆRERUDDANNELSEN**
– et inspirationskatalog

INDHOLD

FORORD	3	KAPITEL 2 – TIL LEDELSEN	29
KAPITEL 1 – TIL UNDERVISERE	5	Underviseres stemmer	29
Studerendes stemmer	5	Cases	30
Cases	6	»En underviser i dilemma«	30
»Ubehagelig tone i gruppesamarbejdet«	6	»Teamudfordringer«	30
»Manglende deltagelse i gruppesamarbejdet«	6	»Hvornår er man inde – hvornår er man ude?«	31
»Hvad skal vi så samarbejde om?«	7	»Underviseropgaver vedrørende studiegrupper i egen undervisning«	32
»Forskellige forståelser af en samarbejds-kontrakt«	8	Eksempler på studiegruppe-understøttende praksis på læreruddannelser	34
Øvelser til brug i og udenfor undervisningen	10	Pædagogiske dage vedrørende studiegruppe-arbejde for undervisere (UCL)	34
Gruppedannelsesprocesser		Kommissorium for prøvehandling vedr. professionalisering af studiegrupper (VIA)	37
Underviser danner grupper med udgangs-punkt i studerendes ønsker	10	Digitalt læringsforløb om studiegruppe-facilitering (KP)	39
Studerende vælger sig ind i grupper gennem gruppedannelsesproces i plenum	13	Teamstruktur og underviseropgaver	41
Forventningsafstemning	15	Underviserteams og teamkoordinator til understøttelse af studiegrupper	
Forventninger til studiegruppens samarbejde – udsagn og point	15	samarbejde (KP)	41
Procespapir til forventningsafstemning i studiegruppen	17	Underviseropgaver ifm. studiegrupper (VIA)	42
Værktøj til studiegruppens samarbejde	19		
Skabelon til udrettedagsorden – strukturering af møder	19	KAPITEL 3 – RETNINGSLINJER OG MINIMUMSGRUNDLAG	44
Studiegruppefaglig samtale – underviser og studiegruppe imellem	20	Minimumskriterier for studiegrupper på læreruddannelsen (Campus Carlsberg, 2019)	44
Faciliteret mediation – struktur til samtale for gruppe i samarbejdsvanskeligheder	22	Minimumsgrundlag for studiegrupper (Silkeborg Læreruddannelse, 2019)	45
Gruppevejledningssamtaler på 1. årgang	24		
Evaluering af studiegruppearbejde	27	BILAG	47
		LINKS OG LITTERATUR	52

FORORD

Inspirationskataloget henvender sig primært til undervisere og ledelser i læreruddannelsen.

Det første kapitel er primært henvendt til undervisere. Det indledes med eksempler på studerendes stemmer fra deres studiegruppearbejde og cases om kompleksiteten i de studerendes samarbejdspraksis. De valgte eksempler og cases er tænkt som intro til problemstillinger til refleksion og dialog om løsningsmuligheder til gavn for de studerende. Dernæst følger forskellige øvelser, som undervisere kan bruge i arbejdet med at understøtte studiegrupperne i at udvikle professionelt studiegruppesarbejde. Det drejer sig om

- forslag til dannelse af studiegrupper
- inspiration til forventningsafstemning af studiegruppens samarbejde
- strukturering af studiegruppemøder
- forskellige forslag til studiegruppesamtale

Det andet kapitel henvender sig til ledelser i læreruddannelsen. Det indledes med eksempler på stemmer fra undervisere og cases fra deres oplevelser, erfaringer og udfordringer med at understøtte studiegrupper. Mange undervisere oplever at komme til kort pga. manglende indsigt i og forståelse af studiegruppeprocesser, men også pga. en fraværende institutionel praksis og kultur i forhold til at støtte studerendes udvikling af professionalitet i studiegruppearbejdet. Dernæst følger eksempler på studieunderstøttende praksis fra forskellige læreruddannelsessteder, der har igangsat konkrete udviklings- og implementeringsprocesser på forskellig vis. Endelig er der beskrivelser af underviseropgaver, teamstruktur og teamkoordinatorfunktioner i forbindelse med studiegrupper.

Det tredje kapitel viser eksempler på retningslinjer og minimumsbetingelser for studiegrupper fra to læreruddannelsessteder.

Det sidste kapitel afsluttes med et bilag med anbefalinger til arbejdet med professionalisering af studiegrupper i læreruddannelsen samt links og litteraturhenvisninger. I bilaget fremgår det, at der er behov for ledelsesmæssig og organisatorisk støtte til udvikling af professionalitet i studiegrupper for at øge de studerendes studieintensitet og læringsudbytte, og der gives konkrete anbefalinger til, hvad ledelse, undervisere, studievejledere, studerende og andre kan gøre.

Inspirationskataloget er blevet til på baggrund af erfaringsopsamling fra en national arbejdsgruppe om professionalisering af studiegrupper i læreruddannelsen. Arbejdsgruppen er nedsat i en to-årig periode (2018-2020) af Læreruddannelsen Ledernetværk (LLN). For yderligere inspiration og baggrundsmateriale henvises til <https://www.laereruddannelsesnet.dk/professionalisering-af-studiegrupper/>

Inspirationskataloget er udarbejdet af:

Regitze Rosenkjær-Wind, KP.

Ea Maj Dobel, KP.

Anne Katrine Rask, UCL.

Kirsten Poulsgaard, UCL.

Bo Birk Nielsen, UCN.

Torben Michael Antonsen, UCSYD.

Lisbet Rask, PHA.

Morten Birk Hansen, PHA.

Dorthe Busk Mølgaard, VIA.

Hanna Mølgaard, VIA.

Maj 2020.



KAPITEL 1

TIL UNDERVISERE

Det følgende er udvalgte eksempler på studerendes stemmer fra deres studiegruppearbejde og cases om kompleksiteten i de studerendes samarbejdspraksis. De valgte eksempler og cases er tænkt som intro til problemstillinger til refleksion og dialog om løsningsmuligheder til gavn for de studerende. Dernæst følger forskellige øvelser, som undervisere kan bruge i arbejdet med at understøtte

studiegrupperne i at udvikle professionelt studiegruppesarbejde. Det drejer sig om forslag til dannelse af studiegrupper, inspiration til forventningsafstemning af studiegruppens samarbejde, strukturering af studiegruppemøder og forskellige forslag til studiegruppesamtale.

Studerendes stemmer:

»Jeg var rigtig glad for, at der var nogen, der gjorde det for mig. Det er SÅ godt med lodtrækning! Også fordi, så er der ikke nogen, der føler sig udenfor, fordi man måske ikke lige er den, der er mest frembrusende i Intro-dagene. Så er man stadig sikret at komme i en gruppe«

— Studerende på 1. årgang.

»En grund til at jeg står op hver eneste morgen, det er, at jeg virkelig føler, jeg har et ansvar for, at dem i min studiegruppe også lærer noget. På den måde føler jeg faktisk, at jeg har et ansvar. Vi snakker jo med hinanden, og det får jeg meget ud af«

— Studerende på 1. årgang.

»Det med studiegrupper er noget, der ikke bliver arbejdet så meget med på en professionel måde. Det bliver meget det der med "Det er jo bare gruppedannelse. Det er jo ikke studiegrupper! Det er bare grupper. Det er jo bare gruppearbejde! Det er ligesom i folkeskolen! Vi laver jo næsten ... Vi laver bare den opgave, vi har fået af læreren og så sidder vi jo bare og arbejder med det, og det er ikke så struktureret, og det er ikke og "Bum, bum, bum", så er vi færdige og får afleveret noget og Det er KLART, at man sagtens kunne arbejde noget mere med struktur, og hvordan en studiegruppe egentligt bør sidde og arbejde«

— Studerende på 3. årgang.

»Min oplevelse er også, at selv de undervisere, som gør meget ud af at sige "Alle skal i en gruppe", de kan godt sådan lempe ... altså hvis der er en på holdet, som stikker lidt ud, som underviserne fornemmer, at der ikke er nogen, der gider at være i gruppe med, eller at personen selv giver udtryk for, at de ikke vil være i en gruppe ... Så kan underviseren godt lempe på reglerne og sige "Er det Okay med dig, hvis du er selv?" og så siger vedkommende typisk "Ja, det er fint", for man vil ikke tvinges på en gruppe«

— Studerende på 4. årgang.

CASES

Ubehagelig tone i gruppesamarbejdet:

To studerende, der går på 1. semester, Ahmet og Bea, henvender sig til deres underviser, da de oplever udfordringer i samarbejdet med deres tredje gruppemedlem Cecilie. Ahmet og Bea fortæller, at de ikke har set Cecilie i en længere periode. Cecilie har kun været til meget lidt af undervisningen og meldt fra til nogle af gruppens aftalte møder. Cecilie byder indimellem ind med skriftligt indhold i gruppens onlinedokument. Ahmet og Bea oplever dog ikke, at indholdet er i overensstemmelse med undervisningens indhold og studieproduktets beskrivelse, og har derfor set sig nødsaget til at rette flere passager i Cecilies tekst inden aflevering. Dette har ledt til en del konfliktfyldte mailkorrespondancer, hvor 'tonen', ifølge Ahmet og Bea, er blevet meget ubehagelig. Ahmet og Bea fortæller, at de har forsøgt at tale med Cecilie om dette, men oplever ikke forandringer. Cecilie har tidligt i samarbejdet fortalt Ahmet og Bea, at hun er alene med et

mindre barn og derfor har meget at se til, men at hun ønsker at deltage i samarbejdet. Gruppen har tidligere haft et fjerde gruppemedlem, Dennis, der efter et længere sygdomsforløb, er stoppet på uddannelsen.

REFLEKSIONSPØRGSMÅL:

- Hvordan kan gruppen siges at være i vanskeligheder?
- Hvordan kan de enkelte studerende handle?
- Hvordan kan gruppen handle?
- Hvordan kan underviser handle?
- Hvilke ressourcer/instanser (studievejledning, studiegruppofacilitatorer, studiegruppjetjeneste, undervisere, ledelse), samt styredokumenter (studieordning, pjecer om studiegrupppearbejde) kan bringes i spil for at hjælpe gruppen videre?

Manglende deltagelse i gruppesamarbejdet:

To studerende, Elin og Fahir, henvender sig til sin underviser, da de oplever udfordringer i samarbejdet med to andre studerende, Geran og Henriette. Geran har, ifølge Elin og Fahir, sproglige udfordringer, hvilket gør, at Elin og Fahir ofte må bruge tid på at forklare tekstindhold og opgavebeskrivelser for Geran. Geran deltager fysisk til studiegruppens møder, men deltager, ifølge Elin og Fahir,

sjældent mundtligt til møderne. Elin og Fahir fortæller, at de savner sparring, da de jævnligt også er i tvivl om fx studieprodukter. Henriette deltager til undervisningen, men kun sporadisk i studiegruppens arbejde, hvilket har ledt til konflikt i gruppen, der flere gange er udmundet i skænderier mellem Elin og Henriette. Elin fortæller, at hun har italesat den manglende deltagelse i gruppearbej-

CASES

det for Henriette og giver til underviser udtryk for stor frustration over, at man kan komme igennem uddannelsen med så lille en deltagelse: "[...] man må tage sig sammen [...] vi er jo voksne mennesker". Fahir er enig, men giver også udtryk for, at det er meget ubehageligt at skulle være vidne til skænderier mellem gruppens medlemmer, hvorfor Fahir ofte forsøger at 'vende stemningen' i gruppen.

REFLEKSIONSSPØRGSMÅL:

- Hvordan kan gruppen siges at være i vanskeligheder?
- Hvordan kan de enkelte studerende handle?
- Hvordan kan gruppen handle?
- Hvordan kan underviser handle?
- Hvilke ressourcer/instanser (studievejledning, studiegruppetjeneste, undervisere, ledelse), samt styredokumenter (studieordning, pjecer om studiegruppearbejde) kan bringes i spil for at hjælpe gruppen videre?

Hvad skal vi så samarbejde om?

Et hold nye studerende er lige startet på 1. årgang. Deres underviser Kirsten har fokus på at støtte de studerende i arbejdet med professionelle læringsfællesskaber. I fire lektioner har hun introduceret begreber, som kan støtte udviklingen af en professionel samarbejdspraksis for mødeledelse, facilitator-funktion og udrette-dagsorden. Undervejs drøfter de studerende udfordringer ved demokratisk og autoritær mødelederstil og fordele ved facilitator. Hver gruppe laver deres bud på, hvordan de vil bruge facilitator-rollen i deres eget samarbejde. Det hele foregår i en kobling af et intromodul og et LG2-modul.

Den første dag er skarpt faciliteret af Kirsten. Men så kommer Camilla, en af de studerende, op og spørger: "Hvornår skal vi så arbejde med det her?"

Det går op for Kirsten, at hun er alt for stram og styret i sin undervisning med tyve minutter til det ene og tyve minutter til det andet. Hun går hjem og laver de tre næste undervisnings-gange om, så de studerende får lov at *bruge* det, de har lært. Hendes egen opgave bliver at vejlede.

Kirsten gør opgaverne sværere og mere komplekse, så de studerende er *nødt* til at bruge den nye viden om udrette-dagsorden og facilitatorrollen, hvis de skal klare opgaverne. Hun griner af, at hun har undervist de studerende i studiegruppe-facilitering løsrevet fra en samarbejds kontekst, selvom hun godt ved, at man ikke kan arbejde med projektarbejdsformen uden at have et projekt.

Nu skal opgaverne laves om. Når de studerende er blevet præsenteret for værktøjerne, skal de også have mulighed for at *bruge* dem. Kirsten ændrer, så de studerende får brede, store, åbne opgaver i stedet for små og stramt styrede. Og hun ber de studerende om at kontakte hende, når de har behov for hjælp og vejledning og giver dem sit telefonnummer og sin mail.

I de nye opgaver er der så mange læringsressourcer, at de studerende ikke alle kan læse alt. Derfor giver det mening, at de deler teksterne ud, så nogle læser noget mere i dybden end andre og bagefter deler viden med gruppen. Desuden skal de studerende dokumentere deres

CASES

vidensopbygning med udarbejdelse af et valgfrit produkt. Gruppen vælger selv, om det skal være et skriftligt produkt, film eller andet.

De følgende 3 x 4 lektioner er Kirsten hos hver gruppe en gang om dagen og hjælper dem med det, de bøvler med i deres samarbejde.

Kirsten fortæller: ”Nogle grupper havde arbejdet på en ret stærk måde og selv inddraget noget, de havde arbejdet med i undervisningsfaget dansk. Det kan jeg jo kun få øje på ved at kigge i deres egne udrette-dagsordener. Det var ret stærkt. Andre grupper har derimod slået sig på, at de ikke er gode nok til at mestre de her ting”.

Denne tænkning bliver afgørende for resten af semesteret. Kirsten og kollegaen Niels har sammen to formelle studiegruppe-samtaler med hver enkelt studiegruppe. Målet er at samtale om gruppens samarbejde. De studerende får i starten af samtalen udleveret et vurderingspapir og vurderer studiegruppens samarbejde med simpel afkrydsning. Afkrydsningen er udgangspunkt for gruppens samtale med Kirsten og kollegaen. Flere grupper bliver opmærksomme på, at de har behov for at gøre noget andet for at styrke deres samarbejde og begynder efterfølgende at arbejde mere struktureret med facilitator og udrette-dagsorden. Samtidig øver de nogle af faciliterings-grebene i Kirstens undervisning, fx processen

”udbytte med kvittering”.

De næste to uger arbejder de studerende i seks store, nydannede grupper (ikke studiegrupperne) i et storyline-forløb. Kirsten håber, at de studerende, der har fået skabt et professionelt samarbejde i studiegrupper, kan hjælpe medstuderende i de nye ”to-ugers-grupper”, som stadig bøvler med at få det til at fungere.

Kirsten fortæller: ”De nye indsigter, vi har fået i underviser-teamet, er, at opgaverne ikke må være for simple. Opgaverne kræver derimod kompleksitet”.

REFLEKSIONSSPØRGSMÅL:

- Hvilke dilemmaer er på spil?
- Hvilken type opgaver kan konkret fungere som åbne og komplekse opgaver for nye studerende?
- Hvilke muligheder og udfordringer ligger der i, at Kirsten lader helt nye studerende arbejde med åbne og komplekse opgaver?
- Hvilke udfordringer ligger i, at Kirsten beder studerende kontakte hende ved bøv i samarbejdet?
- Hvilke muligheder og udfordringer ligger der i, at Kirsten og hendes kollega samtaler med hver enkelt studiegruppe om deres samarbejde to gange i løbet af det første halve år på uddannelsen?

Forskellige forståelser af en samarbejdskontrakt

To studerende fra 1. årg., Mads og Sebastian, henvender sig til deres underviser, fordi de er frustreret omkring arbejdet med en samarbejdskontrakt i deres nye studiegruppe. Deres hold har for 2. gang fået studiegrupper, som underviseren har dannet, og alle studiegrupper skal

nu lave samarbejdskontrakter. Mads og Sebastian oplever at de i deres nye studiegruppe taler forbi hinanden og har forskellige opfattelser af, hvad en samarbejdskontrakt er. De to andre gruppemedlemmer, Frederik og Siri, mener, at kontrakten er hurtig lavet, når de følger underviserens

CASES

forslag til indhold i kontrakt; den brugte de i deres første studiegrupper, ”og det gik jo godt.”

Mads og Sebastian har også gode erfaringer fra deres første studiegruppe, hvor de arbejder med samarbejdskontrakt på en anden måde, end underviseren nu lægger op til. De nævner, at de har udviklet deres samarbejdskontrakt løbende i deres første studiegrupper, og de har erfaret bl.a. fra tidligere studier, at en samarbejdskontrakt er vigtig - ” Jo mere der arbejdes med den, jo mere detaljeret og retningsanvisende er den blevet.”

Mads og Sebastian synes ikke underviserens forslag til samarbejdskontrakt er god og vil gerne, at de to andre gruppemedlemmer må forstå dette og lytte til Mads og Sebastians gode erfaringer.

REFLEKSIONSPØRGSMÅL:

- Hvordan kan gruppen siges at være i vanskeligheder?
- Hvordan kan de enkelte studerende handle?
- Hvordan kan gruppen handle?
- Hvordan kan underviser handle?
- Hvilke ressourcer/instanser (studievejledning, studiegruppetjeneste, undervisere, ledelse), samt styredokumenter (studieordning, pjecer om studiegruppearbejde) kan bringes i spil for at hjælpe gruppen videre?

ØVELSER TIL BRUG I OG UDENFOR UNDERVISNINGEN

Gruppedannelsesproces | (a)

— *underviser danner grupper med udgangspunkt i studerendes ønsker*

FORMÅL:

At den studerende får

- mulighed for at reflektere over og udtrykke ønsker og behov i forhold til fremtidig samarbejdspraksis.
- øje på forskellige deltagelsesmuligheder og værdier i samarbejde.
- indflydelse på gruppesammensætningen.

og således forsøge

- at minimere eksplicitte eksklusionsprocesser.
- at give underviser information, som underviser bruger til evt. gruppedannelse.
- at give underviser mulighed for at trække sig tilbage og lave grupper.

DELTAGERANTAL:

Et hold af studerende.

TIDSFORBRUG:

60 minutter.

MATERIALER/KRAV TIL FYSISKE RAMMER:

Gulvplads til interview. Papir og blyant til at notere refleksioner.

GODE RÅD:

Underviser kan understrege, at ingen grupper er lukkede, før alle er placeret i en gruppe. Underviser kan understrege, at studiegrupper ikke behøver være eksamensgrupper. Det anbefales, at underviser sørger for, at de studerende jævnligt arbejder i andre gruppekonstellationer i undervisningen.

BESKRIVELSE:

- Underviser introducerer og begrundet processen.
- Individuel refleksionsproces: De studerende reflekterer individuelt over spørgsmålene på næste side* og noterer deres tanker.
- Interview i par: De studerende interviewer hinanden med udgangspunkt i spørgsmålene. Interviewer genfortæller, hvad han/hun har hørt, at fortælleren har sagt, indtil fortælleren mener, at alt er blevet nævnt. Der byttes roller.
- Individuelt udfylder alle studerende skema s. 12** . Underviser indsamler skemaer.
- Efter undervisningen sammensætter underviser grupperne på baggrund af de studerendes ønsker og ”det muliges kunst” - (fx ift. praktikskoler).
- Grupperne offentliggøres – evt. med mulighed for respons til underviser via e mail.
- Studiegruppen afholder første gruppemøde, hvor der sættes tid af til forventningsafstemning, og der laves konkrete aftaler for det fremtidige samarbejde. Gruppen afsætter dato for fremtidigt møde, hvor samarbejdet evalueres i relation til aftalerne (se ”procespapir til forventningsafstemning”). Gruppen anbefales at have skiftende facilitatorer.

ØVELSER TIL BRUG I OG UDENFOR UNDERVISNINGEN

Gruppedannelsesproces | (a)



SPØRGSMÅL TIL REFLEKSION OG INTERVIEW:

- Hvad er det gode ved gruppesamarbejde?
- Hvad har jeg oplevet *andre* være gode til i gruppesamarbejde?
- Hvad vil jeg gerne bidrage med?(lytte, være omsorgsfuld, være tydelig, strukturere vores samarbejde, grammatik, IT-viden, opstart/færdiggørelse af projekter, komme med ideer, ...)
- Hvad værdsætter jeg i et gruppesamarbejde?
(grine sammen, godt færdigt produkt, uformel stemning, at alle møder til tiden ...)
- Hvilke overvejelser har jeg gjort mig, ift. hvornår min egen indsats/andres indsats i gruppearbejdet er tilfredsstillende?
(hvor ligger mine grænser (loft/bund) for 'en god nok opgave' og 'en god nok indsats', hvad er mit ambitionsniveau?)

ØVELSER TIL BRUG I OG UDENFOR UNDERVISNINGEN

Gruppedannelsesproces | (a)



SKEMA MED INFORMATION TIL UNDERVISER (KAN EVT. PRODUCERES/UDFOLDES MED BIDRAG FRA STUDERENDE)

Hvordan foretrækker du at samarbejde om studiegruppeopgaver? (eks. fysiske møder, onlinearbejde, fælles processer, fordeling af arbejdsopgaver)

Hvornår på dagen vil du helst lægge gruppearbejde?

Hvor lange møder vil du i gennemsnit gerne have? (Fx 2 timer)

Er det vigtigt for dig, at møderne afholdes på uddannelsesstedet?

Hvor vigtigt er det for dig, at dine medstuderende kommer til næsten al undervisning? Angiv point fra 1 (ikke vigtigt) til 10 (meget vigtigt)

Hvor meget deltager du selv til undervisning? Angiv i procent (100% svarende til alle undervisningsgange).

Ønsker til samarbejdspartnere.
Det er muligt at ønske samarbejdspartnere, hvilket underviseren vil forsøge at tage hensyn til.
Du skal ikke skrive dine ønskede fravalg.

- 1.
- 2.

ØVELSER TIL BRUG I OG UDENFOR UNDERVISNINGEN

Gruppedannelsesproces | (b)

— *studerende vælger sig ind i grupper gennem gruppedannelsesproces i plenum*

FORMÅL:

At give studerende mulighed for

- at reflektere over og udtrykke ønsker og behov i forhold til fremtidig samarbejdspraksis.
- at få øje på forskellige deltagelsesmuligheder og værdier i samarbejde.
- at få indflydelse på gruppesammensætningen.
- at minimere eksplicite eksklusionsprocesser.
- at give studerende indflydelse på gruppedannelsesprocessen gennem en transparent proces.

DELTAGERANTAL:

Et hold af studerende.

TIDSFORBRUG:

60 minutter.

BESKRIVELSE:

1. Underviser introducerer og begrundet proces. Processen kan evt. udbygges med en indledende individuel refleksionsproces.
2. Underviser faciliterer en proces, hvor studerende byder ind med bud på præferencer for deltagelse* i gruppearbejde – først reflekterer de studerende individuelt, dernæst fælles diskussion i plenum.
3. Diskussionen munder ud i fx fem fælles kategorier for præference for deltagelse**, som skrives på tavlen.
4. De studerende skriver sit navn på en post-it-seddel.
5. De studerende placerer sin post-it på tavlen under valgt kategori, og derved dannes grupperne.
6. Går gruppestørrelserne ikke op (fx 3-4 studerende pr. gruppe), skal underviser sørge for, at det gør. Hvis der fx står otte studerende under samme kategori, kan de studerende evt. mødes og selv dele sig op i to undergrupper, eller underviser kan dele de studerende op i to tilfældige grupper med det samme. Hvis der er fem studerende under en kategori, kan underviser evt. spørge de pågældende studerende, om en af de studerende også har en præference ift. en anden kategori og derved kan rykkes derover.
7. Studiegruppen afholder første gruppemøde, hvor der sættes tid af til forventningsafstemning og laves konkrete aftaler for det fremtidige samarbejde. Gruppen afsætter dato for fremtidigt møde, hvor samarbejdet evalueres i relation til aftalerne (se ”procespapir til forventningsafstemning”). Gruppen anbefales at have skiftende facilitatorer.

ØVELSER TIL BRUG I OG UDENFOR UNDERVISNINGEN

Gruppedannelsesproces | (b)

*

Præferencer for deltagelse er blot ét eksempel. Et andet eksempel kunne fx være geografi eller ambitionsniveau. Det vigtigste er, at det er tydeligt, hvilket område de studerende skal definere kategorier indenfor. Man kan evt. lægge ud med en fælles brainstorm med alle studerende om forskellige områder, som man kan definere præferencer indenfor og dernæst på baggrund af dette sammen definere rammen, som i dette tilfælde er ”præferencer for deltagelse”.

**

Eksempler på kategorier kan være: Mødes for at diskutere tekster og ikke kun studieprodukter, kun mødes om studieprodukter, helst virtuelle møder, ikke kun mødes om faglige ting men også socialt etc.

OBS:

Hvis man ønsker en mere anonym proces, kan de studerende skrive et nummer fra fx 1-26 (som er tildelt af underviser) på deres post-it i stedet for deres navne.

Det anbefales, at undervisere sørger for, at de studerende jævnligt arbejder i andre gruppekonstellationer i undervisningen.

MATERIALER/KRAV TIL FYSISKE RAMMER:

Papir og blyant til at notere refleksioner. Post-It-sedler. Tavle.

GODE RÅD:

Som indledning til gruppedannelsesprocessen er det vigtigt, at underviseren forventningsafstemmer med holdet samt tydeliggør overfor de studerende, at processen ikke er slut, før alle studerende er i en gruppe. Forventningsafstemningen kan være med til skabe et trygt rum, hvor man sammen med de studerende taler åbent om både muligheder og vanskeligheder ved gruppeskiftprocesser. I den forbindelse er det særlig relevant at fremhæve studiegrupperne som faglige læringsfællesskaber og derved medvirke til at tale de professionelle samarbejdsfællesskaber op. Det er vigtigt at kunne arbejde professionelt sammen med andre om faglige opgaver uanset personlige præferencer og forskelligheder.

ØVELSER TIL BRUG I OG UDENFOR UNDERVISNINGEN

Forventningsafstemning

Forventninger til studiegruppens samarbejde – udsagn og pointer:

FORMÅL:

At reflektere over og italesætte individuelle og fælles forventninger til samarbejdet som udgangspunkt for en samarbejdsaftale.

DELTAGERANTAL:

En gruppe.

TIDSFORBRUG:

30-60 minutter.

BESKRIVELSE:

Med udgangspunkt i nedenstående skema og spørgsmål gennemfører gruppen følgende proces:

Individuelt:

- Læs udsagnene igennem og giv dem point fra 1-5.

I gruppen:

- Tæl sammen, hvor mange point de forskellige udsagn hver især har fået.
- Tag en runde hvor I fortæller om baggrunden for jeres individuelle pointgivning.

- Udform evt. andre udsagn, som er blevet vigtige for jer og pointgiv disse.
- Brug jeres prioriteringer som udgangspunkt for gruppens samarbejdsaftale.

MATERIALER/KRAV TIL FYSISKE RAMMER:

Lokale/mødested, skema.

GODE RÅD:

Gruppen kan med fordel opfordres til at uploade deres samarbejdsaftale på en fælles digital platform, som alle gruppemedlemmer har adgang til. Gruppen kan med fordel opfordres til at gentage øvelsen efter ca. 2 måneders samarbejde for at se, om der er forandringer i forventningerne til samarbejdet og dermed behov for at revidere samarbejdsaftalen.

Processen kan også gennemføres med et helt hold som udgangspunkt for en holdsamtale om hhv. individuelle samt institutionelle forventningerne til samarbejde.

ØVELSER TIL BRUG I OG UDENFOR UNDERVISNINGEN

Forventningsafstemning

UDSAGN	POINT				
	1	2	3	4	5
..... Gruppen afholder altid sine møder på uddannelsesstedet					
..... Gruppemøder slutter senest kl. 16.00					
..... Gruppen aftaler en fast mødedag, hvor det forventes, at alle kan arbejde					
..... Gruppen bruger altid en dagsorden til møder					
..... Gruppen bruger altid en facilitator, ordstyrer, og/eller referent til møderne					
..... Der meldes afbud til gruppen, hvis man ikke deltager til mødet					
..... Der meldes afbud til gruppen, hvis man ikke deltager til undervisningen					
..... Gruppen kommunikerer digitalt på uddannelsesinstitutionens digitale læringsplatform					
..... Gruppen kommunikerer digitalt på et offentligt socialt medie (fx Facebook)					
..... Der er en forventning om, at man møder forberedt op til undervisningen					
..... Der er en forventning om, at man møder forberedt op til gruppens møder					
..... Hvis man er ikke-deltagende i mere end 80% af gruppens samarbejde, kan man ikke forvente at blive skrevet på fælles aflevering af produkter					
..... Hvis man overskrider fraværsprocenten i et undervisningsmodul, kan man ikke deltage i gruppens arbejde					

ØVELSER TIL BRUG I OG UDENFOR UNDERVISNINGEN

Forventningsafstemning

Procespapir til forventningsafstemning i studiegruppen:

FORMÅL:

At reflektere over og drøfte både individuelle og fælles forventninger til samarbejdet som udgangspunkt for en samarbejdsaftale.

DELTAGERANTAL:

En gruppe.

TIDSFORBRUG:

Ca. 45 - 60 minutter.

BESKRIVELSE:

Med udgangspunkt i nedenstående skema reflekterer de studerende individuelt over og drøfter i fællesskab deres forestillinger og forventninger til gruppens samarbejde. Processen inddrager principper for aktiv lytning med henblik på at hjælpe alle stemmer til at få plads og blive hørt. Gruppen aftaler og nedskriver konkrete aftaler for

det fremadrettede samarbejde og planlægger, hvornår der følges op på aftalerne og eventuel en revidering heraf.

MATERIALER/KRAV TIL FYSISKE RAMMER:

Digital eller analog udgave af nedenstående procespapir. Der er mulighed for at uploade papiret (der også kan fungere som en samarbejdskontrakt) på en fælles digital platform, som alle gruppe-medlemmer har adgang til.

GODE RÅD:

Processen kan med fordel gennemføres umiddelbart inden, gruppen starter deres samarbejde, men kan med fordel også genbesøges og revideres løbende - fx. hver 2. mdr. Underviser kan med fordel rammesætte dette arbejde og understøtte gruppen i, at forventningsafstemningen gennemføres. Der kan evt. udarbejdes en mere formel samarbejdskontrakt på baggrund af nedenstående proces.

INDIVIDUEL REFLEKSION (5 MIN.):

Nævn 2 faktorer, som du mener har indflydelse på god kultur og trivsel i et gruppesamarbejde på baggrund af de erfaringer, du har med velfungerende samarbejde.

- 1.
- 2.

ØVELSER TIL BRUG I OG UDENFOR UNDERVISNINGEN

Forventningsafstemning

Man kan deltage og bidrage på mange måder i et gruppesarbejde (ved fx at være strukturerende, lyttende, reflekterende, stemningskabende, spørgende, rummende, idégenererende).
Giv 2 forskellige bud på deltagelsesformer, som du oplever, der bidrager til gruppesarbejde på en konstruktiv måde

- 1.
- 2.

Nævn en minimumsforventning til dig selv og dine medstuderendes deltagelse i gruppesarbejdet (møde til tiden, melde afbud, ...)

- 1.

GRUPPESAMTALE (15 MIN.):

Proces: Tag en runde, hvor I hver især fortæller om jeres refleksioner. Når fortælleren er færdig, gentager personen til højre, hvad fortælleren har sagt (brug fortællerenes egne ord), indtil fortælleren mener, at alt er blevet nævnt. Dernæst skifter I fortællerrolle. Vælg en referent, der noterer stikord fra hvert gruppemedlems fortælling.

Navn:

Navn:

Navn:

Navn:

GRUPPENS AFTALER (25 MIN.):

Med udgangspunkt i gruppens samtale ovenfor udarbejder gruppen min. 4 konkrete aftaler for samarbejde i den kommende periode.

Fx: 1. Bruge en dagsorden til vores møder, 2. Møde til tiden, 3. Huske principperne for god kommunikation (fx aktiv lytning), 4. Arbejde med facilitering

Gruppen aftaler et konkret møde, hvor der samles op på, hvordan det går med samarbejdet

Dato for møde d. xx/xx kl. xx lokale xx

Gruppemedlemmer bekræfter aftalen ved at give hånd til hinanden eller gennem anden understøttende gestus

VÆRKTØJ TIL STUDIE-GRUPPENS SAMARBEJDE

Skabelon til udrettedagsorden – strukturering af møder:

FORMÅL 1:

At støtte grupperne i at få gjort det, de gerne vil, mens der er møde, således gruppen undgår spildtid, og alle har mulighed for at følge med i processerne undervejs i mødet.

FORMÅL 2:

At støtte grupperne, så gruppens samlede ressourcer kommer i spil under mødet – og derved undgå at kun de, som let tager ordet, bliver hørt og får indflydelse.

DELTAGERANTAL:

En gruppe.

TIDSFORBRUG:

45-60 minutter.

BESKRIVELSE:

Gruppen laver en udrette-dagsorden for gruppens næste møde. Gruppen har særligt fokus på proces-kolonnen, hvor de skriver, på hvilken måde de arbejder med det, de skal have gjort.

Gruppen kan være opmærksom på at vælge inkluderende og afvekslende processer, som medvirker til, at alle bliver inviteret ind som aktive deltagere, og der foregår forskellige slags processer i løbet af et møde.

Efter at have udarbejdet udrette-dagsorden er gruppen klar til at holde sit næste møde.

MATERIALER/KRAV TIL FYSISKE RAMMER:

Det er en fordel, at gruppen deler deres udrette-dagsorden digitalt via et link, så alle har adgang. Det er også muligt at gennemføre aktiviteten med brug af papir og blyant.

EKSEMPEL PÅ TOM UDRETTEDEGASORDEN TIL AT SKRIVE I:

Udrettedagsorden for møde i studiegruppen

Dato:

Facilitator:

Emne	Hvad skal vi udrette?	Proces	Tid	Beslutninger: Hvem gør hvad?

Link til tom udrettedagsorden til at skrive i:

<https://docs.google.com/document/d/1QyWiPnQf7y5zp0aAdHYdklXuPvVi22HF-5-LLNbTgic/edit>

STUDIEGRUPPE- SAMTALER

Studiegruppefaglig samtale – underviser og studiegruppe imellem:

FORMÅL:

- At de studerende forholder sig reflekterende og handlende til eget studieliv, herunder social og faglig deltagelse (f.eks. trivsel, aktivitet i studiegruppearbejdet).
- At de studerende forholder sig til studiegruppens samarbejde og kommunikation.
- At de studerende og underviseren får status på de studerendes deltagelse og bidrag i studiegruppearbejdet såvel som i undervisningen.
- At de studerende får kendskab til relevante ressourcer på uddannelsesinstitutionen (fx studievejledning, studiegruppetjeneste, studiecenter mv.).
- At de studerende tager ejerskab af samtalen ved fx at bruge facilitering og udrettedagsorden.

SAMTALEN ER IKKE:

- En terapeutisk samtale og heller ikke en evaluering af undervisning og undervisere.

DELTAGERANTAL:

En gruppe og en underviser.

TIDSFORBRUG:

45 minutter pr. gruppe.

BESKRIVELSE:

Samtalen afvikles mellem en studiegruppe og en underviser fx 1 gang/semester. Studiegruppen forbereder og rammesætter samtalen ud fra følgende forberedelsesguide og spørgeramme:

FORBEREDELSESGUIDE TIL STUDERENDE:

- Alle i studiegruppen forholder sig til spørgsmålene i nedenstående spørgeramme.
- Studiegruppen udformer forinden samtalen i fællesskab en udrettedagsorden med punkter, som gruppen ønsker at drøfte til samtalen.
- Udrettedagsordenen mailer til underviser senest to dage før samtalen og anvendes under samtalen.
- Studiegruppen vælger på forhånd en facilitator og en referent.

MATERIALER/KRAV TIL FYSISKE RAMMER:

Et lukket lokale med bord og stole.

GODE RÅD:

Som underviser kan man være opmærksom på differentiering mht. behovet for opfølgende samtale. Det kan være ift. hele gruppen men også individuelt fokuseret.

STUDIEGRUPPE- SAMTALER

SPØRGERAMME TIL STUDERENDE OG UNDERVISER:

Er der en positiv oplevelse fra jeres gruppesamarbejde, som I vil fremhæve?

SOCIAL TRIVSEL

(samarbejde, fællesskab, tryghed, sammenhold)

Hvad fungerer godt i studiegruppen?
Hvordan kan du bidrage til studiegruppens professionelle læringsfællesskab?

Er der noget, det kunne være særlig relevant for din studiegruppe og dine undervisere at vide om dig (ift. din sociale og faglige trivsel)?

FAGLIG TRIVSEL

(udfordring, mestring, motivation, at kunne følge med)

Hvilke forhåbninger har du for studiegruppens samarbejde fremadrettet?

Hvad fungerer godt på holdet?
Hvordan kan du bidrage til holdets sociale trivsel og faglige læringsmiljø?

STUDIEMILJØ

(ejerskab til huset, kendskab til udvalg og tilbud)

Hvad inspirerer dig – kom med konkrete eksempler på noget, du er blevet særlig optaget af?

Hvad udfordrer dig i studiet? Hvad har du brug for i den forbindelse, og hvad kræver det af dig?

STUDIEGRUPPE- SAMTALER

Faciliteret mediation – struktur til samtale for gruppe i samarbejdsvanskeligheder:

FORMÅL:

At grupper i vanskeligheder kan sætte ord på oplevelser og behov og lave konkrete aftaler for det fremadrettede samarbejde gennem en struktureret samtale. Samtalen ledes af 1 eller 2 facilitatorer (fx en underviser, studiegruppfacilitator, studievejleder eller studerende).

DELTAGERANTAL:

En gruppe og 1-2 facilitatorer.

TIDSFORBRUG:

60 minutter.

MATERIALER/KRAV TIL FYSISKE RAMMER:

Et lukket lokale med bord og stole. Papir og blyanter. Tavle.

GODE RÅD:

Deltagerne kan afslutningsvis tage et billede af de fælles aftaler på tavlen. Har gruppen tidligere udarbejdet en samarbejdsaftale, opfordres gruppen til at reformulere deres samarbejdsaftale med henblik på at indarbejde de formulerede ønsker for samarbejdspraksis ind i samarbejdsaftalen.

BESKRIVELSE:

1. Velkomst: Facilitator anerkender studiegruppen for at håndtere udfordringer i studiegruppen professionelt. Konflikter udfordrer studiegruppens kommunikationskultur, og disse kan ved en god håndtering være en gave for studiegruppens fremadrettede kommunikationskultur.
2. Facilitator definerer rammen og spillereglerne for processen.
 - a. Tavshedspligt.
 - b. Respektfuld tone.
 - c. Facilitator styrer processen.
 - d. Der findes ingen rigtige eller forkerte forståelser af en konflikt. I samtalen er der fokus på, at alle får plads til at italesætte deres oplevelse af samarbejdet.
3. Hver deltager får fem minutter til at skrive stikord ned til to følgende spørgsmål:
 - a. Hvordan oplever jeg min studiegruppes samarbejde? (Fakta)
 - b. Hvordan har jeg det i gruppen? (Følelser)
4. De studerende læser deres formuleringer højt for hinanden. Efter hver studerendes oplæsning gentager eller reformulerer en af de øvrige deltagere i studiegruppen oplæserens besvarelse. Facilitator spørger oplæser til, om reformuleringen er fyldestgørende.

STUDIEGRUPPE- SAMTALER

Når svaret er ja, går man videre til næste studiegruppe-deltager.

5. Facilitator samler op på de svar, der er kommet på 3a og 3b.
6. Med udgangspunkt i ovenstående runde, tænker de studerende på, hvordan de kan forholde sig til deres samarbejdspraksis i et fremadrettet perspektiv. Hver studiegruppedeltager får fem minutter til at skrive stikord ned til spørgsmålet:
 - a. Hvad har jeg selv brug for i gruppensamarbejdet? (Behov)
 - b. Hvad kan jeg gøre for at støtte studiegruppens fremtidige samarbejdspraksis? (Handling)
7. Hver deltager læser sine formuleringer til 6a og 6b højt. Facilitator samler løbende op på de deltagernes formuleringer og noterer de forslag til konkrete aftaler for gruppens fremtidige samarbejdspraksis på tavlen.
8. De studerende taler om, hvilken fælles formulering af ønske om fremtidig samarbejdspraksis, de vil arbejde for med udgangspunkt i konkrete behov og tiltag.
9. Afslutning. Facilitator runder af: Hvordan har hver deltager det nu? Hvad har mediationen gjort ved den umiddelbare oplevelse af konflikten?
10. Facilitator og gruppen aftaler en opfølgende mødedato 14-30 dage frem i tiden, hvor der evalueres på gruppens arbejde med de nye aftaler og tiltag. Farvel og tak.

STUDIEGRUPPE- SAMTALER

Gruppevejledningssamtaler på 1. årgang:

FORMÅL:

- At den studerende får mulighed for at genkende egne udfordringer hos andre.
- At lytte til andre deltagers refleksioner, der kan bidrage til at udforske og dele sine tanker, følelser og oplevelser.
- At skifte mellem forskellige deltagelsespositioner, som giver adgang til flere deltagelsesmuligheder og flere erfaringer.
- At medvirke til at udvikle og udvide nye forståelser og nye handlemuligheder.

DELTAGERANTAL:

Max. 30 studerende (5 grupper á 6 studerende) og en holdansvarlig underviser.

TIDSFORBRUG:

1½ time pr studiegruppe (5 grupper på 7½ time). Den holdansvarlige underviser deltager i alle samtaler.

BESKRIVELSE:

Samtalen er struktureret i 4 faser:



FASE 1 *Individuel refleksion* over egne styrker og udviklingspunkter i forhold til det studiesociale og det studiefaglige. (Bilag 1)

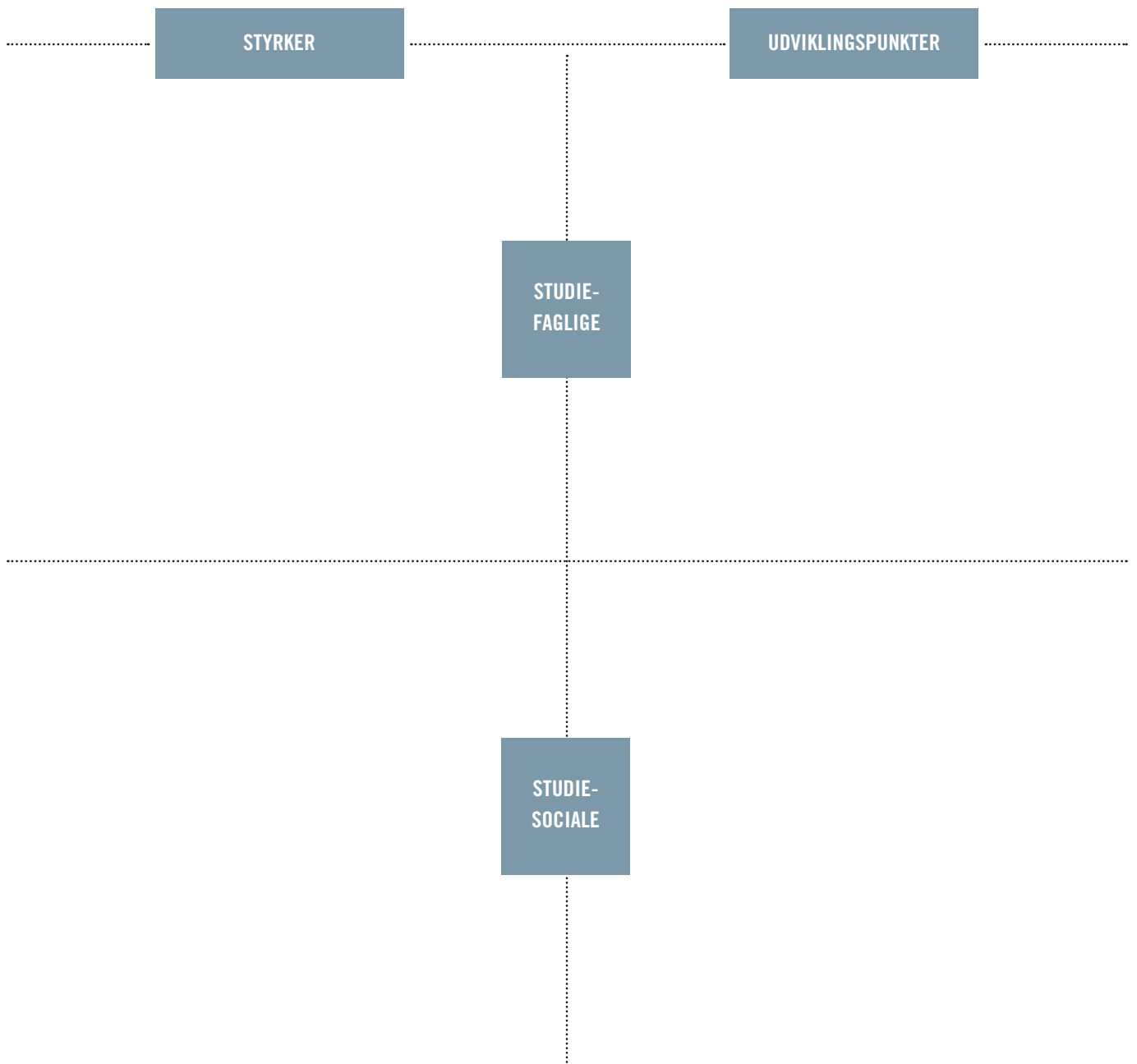
FASE 2 *Makkerinterview*: De studerende sætter sig parvis og interviewer hinanden om ovennævnte styrker og svagheder evt. med udgangspunkt i den vedlagte interviewguide. (Bilag 2)

FASE 3 *Fælles samtale*: Den holdansvarlige underviser tager en kort runde og noterer temaer fra grupperne på tavle eller lign. Herefter tales der fælles om de temaer, der er bragt frem.

FASE 4 *Afrunding*: Den holdansvarlige underviser runder af med at rejse spørgsmålet: Hvad tager gruppen med i forhold til holdets videre arbejde? Herefter afsættes de sidste tre minutter til, at de studerende individuelt noterer, hvad de tager med sig fra samtalen.

STUDIEGRUPPE- SAMTALER

Bilag I



STUDIEGRUPPE- SAMTALER

Bilag 2

Tidsrammen er 20 min., og 10 min. afsættes pr. interview. De studerende sætter sig parvis og interviewer hinanden med udgangspunkt i nedenstående interviewguide. Vær opmærksom på at bruge aktiv lytning: Prøv at forstå, lyt uden forbehold, vær åben og imødekommende, spørg med uddybende hvad... hvordan

HVORDAN BEFINDER DU DIG PÅ STUDIET?

1. Fortæl lidt om, hvordan du lige nu forstår dig selv som studerende og om dit engagement i studiet. Giv gerne konkrete eksempler.
2. Hvilke muligheder og udfordringer oplever du, at du i særlig grad har mødt i uddannelsen indtil nu?
3. Hvad er dine faglige og studiesociale styrker, og hvordan tænker du, at de kan udfordres i uddannelsen?
4. Hvad ser du som dine udviklingspunkter, og hvordan kan du arbejde med dem? (Her tænkes på både på det faglige - og det studiesociale som fx deltagelse og ansvarlighed ift. studiet).
5. Hvad fremmer, og hvad hæmmer din læring og dit engagement i studiet?
6. Hvilke forventninger har du ift. studie – både ift. dig selv, dine medstuderende og dine undervisere?

LITTERATUR

Borgmann, L. og Ørbech, M.S. (2010) *Livgivende samtaler og relationer. Håndbog i systemisk anerkendende samtaletræning*. Hans Reitzels Forlag.
Thomsen, R., Skovhus, R.B. og Buhl, R. (2013) *At vejlede i fællesskaber og grupper*. Schultz.

STUDIEGRUPPE- SAMTALER

Evaluering af studiegruppearbejde

FORMÅL:

Debattere studiegruppens form og indhold, forbedre, tilpasse og udvikle studiegruppens møder og sammenhængskraft.

DELTAGERANTAL:

En studiegruppe.

TIDSFORBRUG:

45 minutter.

BESKRIVELSE:

1. Afklar formål og rammer for evalueringen (Hvorfor gør I det?).
2. Besvar nedenstående spørgsmål individuelt og tag noter til svarene.
3. Fremlæg svarene på tur og lyt uden at diskutere.
4. Diskuter herefter ud fra, hvad I har hørt hinanden sige. Diskutér målsætninger og ønsker. Diskutér konstruktivt og forsøg at komme med konkrete bud på, hvordan I kan nå jeres ønsker eller mål.
5. Saml op på beslutninger.
6. Evaluér evalueringen hurtigt med en sætning hver studerende!

SPØRGSMÅL:

- Hvad får mig til at komme til studiegruppemøderne?
- Hvad skal vi holde fast i?
- Hvad kan vi forbedre?
- Hvad er mit bidrag til gruppen? Hvad tager jeg med ind i studiegruppen?
- Hvad kan jeg forbedre?
- Hvad formår andre grupper at gøre, som jeg misunder?
- Hvordan er rollefordelingen?
- Hvordan fungerer rollefordeling?



KAPITEL 2

— TIL LEDELSEN

Det følgende er eksempler på stemmer fra undervisere og cases fra deres oplevelser, erfaringer og udfordringer med at understøtte studiegrupper. Mange undervisere oplever at komme til kort pga. manglende indsigt i og forståelse af studiegruppeprocesser, men også pga. en fraværende institutionel praksis i forhold til at støtte studerendes udvikling af professionalitet i studiegruppearbejdet. Der-

næst følger eksempler på studieunderstøttende praksis fra forskellige læreruddannelsessteder, der har igangsat konkrete udviklings- og implementeringsprocesser på forskellig vis. Endelig er der beskrivelser af underviseropgaver, teamstruktur og teamkoordinatorfunktioner i forbindelse med studiegrupper.

Underviseres stemmer:

»Når vi står med en dårligt fungerende studiegruppe, hvad er det så, vi gør. Skal vi bryde op, går det ud over de velfungerende studiegrupper. Der er jo altid nogle, der er lidt skæve. Sådan ser jeg det [...], jeg gør ikke noget særligt.«

»Gruppearbejdet skal være mere praksisnært og vise en kobling til det at være lærer. De studerende får opbygget tætte relationer i og med, at de kommer hinanden ved kropsligt (henviser til forskning), men oplever dog også (begrænsede) grupper i konflikt. Studiegruppearbejde er lige så vigtigt et læringsrum som undervisning og forberedelse.«

»På 1. år er det bare noget vi gør! Der er ingen fællesbeslutning om det, det er noget, der bare bliver gjort. Et lille sted med teams og godt kendskab til de studerende. Der er ikke timer til ledelsesinitierede teams mere, men underviserne kan ikke lade være med at optræde som underviser teams for studerende. Lige nu flyder det meget, så ved ikke hvor der er hjælp at hente. Jeg oplever, at de misforstår det at arbejde i studiegruppe. Laver den klassiske med at uddelegere afsnit/spørgsmål i opgaven. Der er ikke et reelt samarbejde, så gruppen er ligegyldig. Der er brug for at understøtte forståelsen af, hvorfor vi laver studiegrupper.«

»[Det handler om at...] Reducere utrygheden ved at 'stå alene tilbage på 'markedet'. Så går der et stykke tid, hvor de studerende lærer hinanden at kende, og så kan man [...] slippe arbejdet med grupperne ... de er bedre til at vurdere, hvem de vil arbejde sammen med end underviser.«

CASES

En underviser i dilemma:

Jette underviser et hold i KLM og intromodul på 1. årgang. Jettes kollega har ved semesteropstart sammenlagt studiegrupperne på holdet, og mange af grupperne ser ud til have fundet frem til gode måder at samarbejde på. En gruppe stikker dog ud: Mads, Lars, Tina og Lærke. Mads og Lærke har kontaktet Jette og nævnt, at de oplever at stå med det meste af gruppens arbejde, da Lars 'næsten aldrig deltager i gruppens møder', og Tina 'sjældent bidrager med noget brugbart'. Jette har noteret sig, at Lars er ved at overstige grænsen for fravær og ser ud til muligvis ikke at kunne gennemføre modulet. Tina deltager i undervisningen, men bidrager sjældent i plenum. Jette er bekendt med, at Tina er i et psykologforløb. Jette har dog lagt mærke til, at Tina ofte er i samtale med to studerende fra en anden gruppe.

Jette oplever, at det er svært at finde tid til en samtale med gruppen uden for undervisningen og er desuden i tvivl om, hvordan hun skal håndtere samtalen, der potentielt er præget af konflikt. Jette er i tvivl om, hun

'bare' kan tilbyde Tina en plads i en anden gruppe (dette vil skabe hhv. en 3 mands (eller muligvis kun 2 mandsgruppe, hvis Lars fortsat er ikke-deltagende, samt en 5 mandsgruppe, hvis Tina skal flyttes til gruppen med de to studerende hun har god kontakt til). Jette er desuden i tvivl om, hvilke regler der gælder for gruppensamarbejdet på uddannelsen, og hvilke krav hun formelt kan stille til Lars ift. hans deltagelse i gruppensamarbejdet. Jette har drøftet udfordringen med sin kollega. Kollegaen har givet udtryk for en forventning om, at de studerende også selv må tage et ansvar for deres samarbejde - "de er jo voksne mennesker".

REFLEKSIONSPØRGSMALE:

- Hvordan kan underviseren siges at være i vanskeligheder?
- Hvordan kan de enkelte underviser handle?
- Hvordan kan gruppen handle?

Teamsudfordringer

Morten og Mathilde er i et 1. årgangsteam, hvor de begge underviser et hold henholdsvis i Matematik og Elevens læring og udvikling. Deres team har fået til opgave at lave en 8-ugers ramme for studiegruppeaktiviteter for holdet. De har begge gode erfaringer med studiegruppearbejde i deres undervisning, og for dem er studiegruppearbejdet et

centralt læringsrum for de studerende. De indkalder de to andre teamkolleger, Louise og Jens, til møde for at lave en 8-ugers ramme på deres fælles hold.

Mødet skaber frustrationer hos Morten og Mathilde. De forventede, at teamet blev enig om en fælles praksis for studiegruppearbejdet, og de havde også hver især

CASES

en formodning om, at deres gode erfaringer med studiegruppearbejdet vil vægtes i fastlæggelse af den 8- ugers ramme. Morten har ikke skænket det en tanke, at de alle fire har nogle fagbegreber fra deres fag om samarbejde, som kolliderer med hinanden. Morten er vant til fokus på studiegruppearbejde fra dag 1 i matematik, hvor gruppespil og modelleringsprojekter leverer fagbegreber omkring samarbejde. Mathilde derimod erfarer, at hun har en anden forståelse af sin opgave i forhold til studiegruppearbejde, og at hun er uenig Morten.

Jens nævner, at de alle fire er forpligtet på at anvende fagbegreber fra de guides og workshops, som er obligatoriske for 1. årsstuderende. Der er endda en bog, som anbefales læst af de studerende. Mathilde kender både til

bog, guides og workshops, men mener ikke, at fagbegreber herfra kan tænkes ind i en didaktisk sammenhæng. Under mødet kommer det frem, at der er forskellige forståelser af underviseropgaven omkring studiegrupperne, og Mathilde nævner en ubehagelig mailkorrespondance om en udfordret studiegruppe, hvor Mathilde ikke syntes teamet var professionelt.

REFLEKSIONSSPØRGSMÅL:

- Hvordan kan Mathilde og Morten siges at være i vanskeligheder?
- Hvilke dilemmaer er i spil for dem? for teamet?
- Hvordan kan de enkelte undervisere handle?
- Hvordan kan teamet handle?

Hvornår er man inde – hvornår er man ude?:

En underviser har svært ved at hjælpe studerende, der bøvler med deres samarbejde i studiegruppen. Det er ikke nok med deltagelsespligt og redelighed.

Måske er der brug for et minimumsgrundlag både for underviser og den studerende selv?

En studiegruppe henvender sig til deres underviser Helle. Tina fra gruppen har været meget væk både fra undervisningen og fra studiegruppens arbejde, og de andre i gruppen ærgrer sig og synes ikke, at det er rimeligt, at Tina bliver skrevet på gruppens aflevering og leverance. Tina er aldrig fraværende uden afbud: Hun skriver altid, hvis hun ikke kommer, sådan som de har aftalt i gruppens samarbejdskontrakt. Gruppen mener, at Tina nok har det svært - der er vist så meget på hjemmefronten og måske også noget sygdom. De har derfor forsøgt at tage

hensyn og give hende en chance, men nu synes de, at det er for meget.

De er alle tre ret lede ved at henvende sig til Helle - "Det er jo at sladre og stikke en medstuderende", som en af dem siger. Men samtidig oplever de det også urimeligt, at Tina skal skrives på leverancen, når hun ikke har bidraget til den.

Helle vil gerne støtte gruppen og takker dem for, at de henvender sig om det, som de bøvler med og har svært ved. Hun vil gerne hjælpe dem, men hun har brug for at finde ud af, hvordan hun gør det bedst. Hun tænker ved sig selv, at hun skal spørge gode kolleger til råds. Hun lover de studerende at vende tilbage, når hun har et bud på, hvordan hun bedst kan støtte dem i at håndtere deres udfordring.

Næste dag dukker en anden studiegruppe op efter

CASES

undervisningen. De er rasende, fordi Emir ikke er mødt op og ikke har skrevet den del af gruppens aflevering, han havde fået ansvar for. De skal aflevere om en uge, og denne eftermiddag er den eneste, hvor alle i gruppen har tid til at drøfte det skriftlige produkt i fællesskab. "Og vi har jo skrevet i vores samarbejdskontrakt, at alt vores skriftlige materiale skal kigges igennem af alle i gruppen og redigeres færdig i fællesskab - det er bare for dårligt, at han igen ikke dukker op", siger Katja, "for så kender vi jo ikke kvaliteten af det, han laver, og hvad nu, hvis det igen bare ligner et stykke venstrehåndsarbejde, som vi som gruppe ikke kan stå inde for?"

Helle siger tak til gruppen for, at de har henvendt sig for at få hjælp til det, de bøvler med. Hun tænker, at hun hellere må spørge et par kolleger om dette også. Der er nok at se til.

Inden Helle når frem til cyklen i cykelskuret, har en studerende standset hende og vil gerne snakke. Mai har det mæg-elendigt med sin studiegruppe. Hun knokler og knokler med studiet, og det er bare så svært. Hun gør virkelig sit bedste hele tiden for at bidrage. Men hun frygter hele tiden, at de andre vil smide hende ud af gruppen. Hver gang hun afleverer noget, skriver de andre det helt om. Eller de sletter simpelthen hendes afsnit. Hun synes selv, at det er godt, det hun laver - hun knokler virkelig, og hendes kæreste læser gerne tingene igennem og hjælper. Men det er bare som om, at arbejdet fra hende

aldrig er godt nok i gruppens øjne. Hvad nu hvis de smider hende ud inden afleveringen? Og hvad nu hvis de igen sletter hele hendes afsnit eller skriver det om til noget helt uigenkendeligt?

Helle lover Mai at vende tilbage og tale med hende om problematikken i løbet af to dage. "Men jeg er desværre nødt til at køre nu for at nå et forældremøde", siger hun til Mai, mens hun sætter sig op på cyklen og forsvinder. Imens tænker hun, at det godt nok er svært med alle de studerende, der bøvler med deres samarbejde og med problematikken, om man er inde eller ude. Hvad skal hun egentlig sige til dem? Hvornår er man inde, og hvornår er man ude? Er det egentlig rimeligt, at det er de studerendes opgave at beslutte, hvornår man bidrager godt nok?

REFLEKSIONSPØRGSMALE

- Hvilke dilemmaer er der for Helle, hvis hun selv skal tage stilling og støtte de studerende i det, de bøvler med?
- Hvilke dilemmaer er der for de studerende og for aftagerfeltet, hvis Helle glemmer henvendelserne og ikke vender tilbage til de studerende?
- Hvordan kan ledelsen støtte Helle (og hendes kolleger) i at løfte opgaven med at støtte studerende i deres frustration over samarbejdsprocesser?
- Kan et minimumsgrundlag for at deltage i studiegruppen bidrage på nogen måde?

Underviseropgaver vedrørende studiegrupper i egen undervisning:

Et hold nye studerende er lige startet på 1. årgang. Underviseren Kirsten har fokus på at støtte de studerende i at kunne arbejde med og selv arbejde i professionelle

læringsfællesskaber. Det hele foregår i en kobling af et intro-modul og et LG2-modul. I fire lektioner har Kirsten introduceret begreber, som kan støtte udviklingen af en

CASES

professionel samarbejdspraksis: Mødeledelse, facilitatorfunktionen og udrette-dagsorden.

Nu skal de studerende bruge den nye viden om udrette-dagsorden og facilitator for at klare opgaverne, som er svære og komplekse - brede, store og åbne. Kirsten giver de studerende sin mailadresse og telefonnummer og beder dem om at kontakte hende, når de har behov for hjælp og vejledning.

I opgaverne er der så mange lærings-ressourcer, at de studerende ikke alle kan læse det hele. Derfor giver det mening for dem at dele teksterne ud, så nogle læser udvalgte tekster mere i dybden end andre og deler viden med gruppen. Desuden skal de studerende dokumentere deres vidensopbygning med et valgfrit produkt. Gruppen vælger selv, om det skal være et skriftligt produkt, film eller andet.

De følgende 3 x 4 lektioner er Kirsten hos hver gruppe en gang om dagen og hjælper dem med det, som de bøvler med i deres samarbejde. Kirsten følger løbende med i, hvordan grupperne bruger de værktøjer, hun har undervist dem i, og som de selv har læst om. Bruger de udrette-dagsorden til at strukturere deres møder med? Har de en facilitator til mødet, der hjælper processerne fremad under mødet, så gruppen får løst sine opgaver? Leder facilitator mødet, så alle gruppens medlemmer bliver inviteret til at bidrage, og så der er afveksling i løbet af mødet?

Kirsten fortæller: ”Nogle havde arbejdet på en ret stærk måde og selv inddraget noget, de havde arbejdet med i undervisningsfaget dansk. Det kan jeg jo kun se ved at gå ind og se i deres egne udrette-dagsordener. Det var ret stærkt. Andre har derimod slået sig på, at de ikke er gode nok til at mestre de her ting”.

Undervejs har Kirsten og en kollega to formelle studiegruppe-samtaler med hver enkelt studiegruppe. Her er målet at samtale om studiegruppens samarbejdspraksis. De studerende får udleveret et vurderings-papir og vurderer studiegruppens samarbejde med simpel afkrydsning. Det er efterfølgende udgangspunkt for gruppens samtale med underviserne. Flere grupper er efterfølgende begyndt at arbejde mere struktureret med facilitator og udrette-dagsorden, fordi de under samtalerne har kunnet se et behov for det. Samtidig øver de nogle af faciliteringsgrebene i Kirstens undervisning, fx processen ”udbytte med kvittering”.

I det efterfølgende storyline-forløb på to uger med seks store, nye grupper (ikke studiegrupperne) håber Kirsten, at de studerende, der har fået etableret en god samarbejdspraksis i studiegrupperne, kan hjælpe de andre i de nye to-ugers-grupper til at få det til at fungere.

Refleksionsspørgsmål:

REFLEKSIONSSPØRGSMÅL:

- Hvordan kan ledelsen støtte Kirsten i at holde fokus på de studerendes samarbejdspraksis i undervisningen?
- Hvilke muligheder er der for at støtte, at studerende får lov at udvikle professionelle greb i deres samarbejdspraksis og samtidig får lov at øve sig i at bruge dem under vejledning fra en underviser? Hvilke udfordringer kunne det rumme?
- Hvilke muligheder er der for at lade undervisere samtale med hver enkelt studiegruppe om deres samarbejde to gange i løbet af det første halve år på uddannelsen? Hvilke udfordringer kunne det rumme?

EKSEMPLER PÅ STUDIEGRUPPE- UNDERSTØTTENDE PRAKSIS PÅ LÆRERUDDANNELSEN

Pædagogiske dage vedrørende studiegruppearbejde for undervisere (UCL)

På UCL indleder undervisere og ledelse arbejdsåret med to dage ude af huset, lokalt kaldet SommerLUSK (Læreruddannelsens studiestarts-koloni, 2 dage primo august). Det følges op med VinterLUSK. (Læreruddannelsens studiestarts-konference, 1 dag primo januar).

Der er nogle vigtige pointer ved denne måde at udvikle uddannelsen på. For det første arbejder medarbejderne hen over et år sammen i reflekterende teams (august-august). Ledelsen danner disse teams uden medarbejdernes indflydelse. For det andet arbejder medarbejderne i disse teams induktivt. For det tredje har hver medarbejder en lille time-ressource (15 timer) til arbejdet i dette team, og teamet bestemmer selv, hvordan de bruger timerne. Det er en meget bottom up-styret udvikling, hvor medarbejdernes nysgerrighed, optagethed, dygtighed og engagement driver udviklingen frem.

FØRST VAR DET SOMMER...

Til SommerLUSK 2019 indledte UCL processen mht. arbejdet med studiegrupper. Før sommerferien havde hver medarbejder få et eksemplar af bogen Rask, Hansen, Ravn, & Rask: *Studiegrupper. Samarbejde og facilitering*.

Med den baggrund mødtes medarbejderne om disse strategiske mål:

- Hvordan uddanner vi bachelorer, der kan drive og udvikle fremtidens læringsfællesskaber?
- Hvordan bliver vi bedre til at rammesætte og understøtte de studerendes engagement gennem stærke studiegrupper?

Succeskriterierne for mødedagene i august var 2019 var:

- Vi har inspireret den gensidige optagethed af de studerendes engagement i meningsfulde studiegrupper.
- Vi gør os klar til at fortsætte samarbejdet om studiegrupper hen over det næste studieår.

Succeskriterierne for arbejdet hen over efteråret 2019 var:

- Undervisere og studerende har ladet sig forstyrre af arbejdet i og med studiegrupper.
- Underviserne har udvekslet erfaringer om brug af studiegrupper i egen praksis.
- Underviserne har ladet sig forstyrre af kollegers refleksioner over studiefællesskab i undervisningen.
- Underviserne har været undersøgende på konkrete måder at bruge studiegrupper på.

EKSEMPLER PÅ STUDIEGRUPPE- UNDERSTØTTENDE PRAKSIS PÅ LÆRERUDDANNELSEN

SommerLUSK åbnede temaet med studiegrupper ved at lade medarbejdere i grupper på 4-5 lave et tegneserie-tableau over en prototypisk udfordring i studiegrupper. Tableauet (sammenhængende still-billeder) havde en ramme på 5-10 billeder og måtte højst vare 90 sekunder (5 sekunder pr. billede).

Processen var denne:

1. Produktion af tegneserier i grupper

— 20 min. —

Hver gruppe finder en prototypisk udfordring for studiegrupper og producerer sit tegneserie-tableau herover.

2. Vise og udvælge tableauer

— 10 min. —

3 grupper går sammen og præsenterer deres tableauer for hinanden og vælger herefter det tableau, som de ønsker skal vises for resten af lærergruppen.

Kriterierne for valget afgør storgruppen selv.

3. Vise udvalgte tableauer for hele lærergruppen

— 10 min. —

De 4 udvalgte tableauer vises for hele lærergruppen. Efter hvert tableau gætter vi på tematikken ved andre kort, og gruppen giver forklaring herpå.

Grupperne arbejdede derefter med fortællinger om studiegrupper, der optager de studerende ud fra denne proces:

- Hvornår har du oplevet, at de studerende var særligt optagede af aktiviteter i et studiefællesskab?
- Beskriv aktiviteterne.
- Fortæl hinanden på skift.
- Diskuter i fællesskab, hvad der kendetegner aktiviteter, der optager de studerende i studiegrupper.
- Formuler 6-10 kendetegn for aktiviteter, der optager de studerende i studiegrupper (plancher).
- Præsenter og kategoriser i fællesskab.

Dagen efter genbesøger grupperne deres drøftelser fra dagen før:

- Hvad er sammenhængen mellem studiefællesskaber og studiegrupper?
- Hvad har vi brug for at være nysgerrige på?
- Formulér 3 spørgsmål på planche.

Grupperne forbereder deres arbejde i refleksionsgrupper og beslutter, hvad der skal kendetegne deres samarbejde i refleksionsgruppen i 19/20, og hvilke spørgsmål, de særligt vil være nysgerrige på.

Gruppen melder skriftligt tilbage til ledelsen, der sender alle tilbagemeldinger ud til alle medarbejdere til inspiration og videndeling. Der er tildelt 15 timer til hver medarbejder til arbejdet i det reflekterende team frem til VinterLUSK.

EKSEMPLER PÅ STUDIEGRUPPE- UNDERSTØTTENDE PRAKSIS PÅ LÆRERUDDANNELSEN

OG SÅ BLEV DET VINTER...

VinterLUSK januar 2020 havde overskriften “Studiefællesskaber, etisk myndighed, det hjernesmarthed og jazz”. Medarbejderne var landet et anderledes sted i deres reflekterende teams, end de havde regnet med ved SommerLUSK, og derfor blev planen for VinterLUSK ændret. I stedet for en markedsplads, hvor refleksions-grupperne præsenterede deres arbejde for hinanden og 30 studerende, kom tre keynote-spekere og præsenterede forskellige perspektiver på samarbejde.

På VinterLUSK er formålet for arbejdet med studiegrupper formuleret som at styrke de studerendes engagement gennem studiefællesskaber. Målet var:

- At perspektivere og udfordre efterårets indsigter med henblik på at komme tættere på de reelle problemstillinger og gode løsninger i forhold til studiegrupper.
- At alle lærer af hinandens erfaringer fra efterårets reflekterende teams.
- At de studerende (ca. 30) giver deres perspektiv med i drøftelserne.
- At alle er klar til næste bedste skridt i foråret.

VinterLUSK blev organiseret omkring 3 keynotes, der perspektiverede og udfordrede “det at styrke de studerendes engagement gennem studiefællesskaber” ved at cirkulere omkring 3 temaer:

- 1) Etisk myndighed.
- 2) Det hjernesmarthed.
- 3) Jazz som metafor for samarbejde.

Efter hver keynote var der en faciliteret drøftelse, der skulle understøtte, at efterårets arbejde i refleksionsgrupper blev spejlet i dagens temaer. De tre keynote-speakers var forsker Merete Viberg, foredragsholder Anette Prehn og jazzmusiker Chris Minh Doky.

EKSEMPLER PÅ STUDIEGRUPPE- UNDERSTØTTENDE PRAKSIS PÅ LÆRERUDDANNELSEN

Kommissorium for prøvehandling vedr. professionalisering af studiegrupper (VIA)

STYRKET INDSATS I FORHOLD TIL STUDIE- OG

PRAKTIKGRUPPER I LÆRERUDDANNELSEN - WHY?

Begrundelser for at styrke studie- og praktikgruppearbejdet i læreruddannelsen:

1. Professionsperspektiv: Ruster de studerende til at samarbejde i lærerteam i skolen og til at styrke elevernes gruppe- og projektarbejde i skolen.
2. Læringsperspektiv: Styrker de studerendes faglige, sociale og personlige læring, herunder træning i relations-, kommunikations og samarbejdskompetencer.
3. Trivselsperspektiv: Studiegående og trivsel. Studie- og praktikgruppesamarbejde kan være berigende, befriende – og/eller belastende, besværligt...
4. Gennemførelsesperspektiv: Styrker de studerendes faglige og sociale integration, som har afgørende betydning ift. gennemførelse (ansvar for hinanden, tilhørsforhold, mv).
5. Øget studieintensitet (både kvalitet og kvantitet).
6. Økonomisk (færre ressourcer, mere for mindre).

BAGGRUND

”Formålet med læreruddannelsen er, at den studerende gennem uddannelsen tilegner sig den viden og de færdigheder, der er forudsætningen for at kunne virke som faglig, pædagogisk og didaktisk kompetent lærer i den danske folkeskole i henhold til folkeskolens formål.”

Arbejdet i studiegrupper er et bærende element i uddannelsen. Samtidig er det primært et anliggende for den enkelte underviser eller team af undervisere at rammesætte, støtte og udfordre arbejdet i studiegrupperne som led i undervisningen.

Intentionen med denne indsats er ledelsesmæssigt og organisatorisk at styrke studiegruppearbejdet gennem etablering af ordning med studiegruppevejledere som supplement til det, der allerede gøres på de enkelte uddannelsessteder.

FORMÅL:

At bidrage til styrkelse og professionalisering af studiegruppearbejdet i en progression fra 1. til 4. årgang.

INDHOLD:

- At give løbende sparring efter behov til professionalisering af studiegruppearbejdet/ arbejdet i praktikgrupper til kolleger/ studerende.
- At støtte studiegrupper/ praktikgrupper i forhold til samarbejdsvanskeligheder og konflikthåndtering.
- At udarbejde forslag til ledelsen og kolleger om, hvordan der kan arbejdes systematisk fra studiestart til 4. årgang med henblik på professionalisering af

EKSEMPLER PÅ STUDIEGRUPPE- UNDERSTØTTENDE PRAKSIS PÅ LÆRERUDDANNELSEN

studiegruppearbejdet for ordinær-, merit- og netstuderende med afsæt i lokale behov.

- Evt. at tilbyde workshops for studerende og kolleger om professionalisering af studiegruppearbejdet.
- At deltage i videndeling og kompetenceudvikling med andre studiegruppevejledere og evaluere egen praksis som studiegruppevejledere.

PRAKTISKE FORHOLD:

Der ansættes 1-3 (?) undervisere i funktionen som studiegruppevejledere efter opslag/ udpegning? og samtale med ledelsen.

Timetal til opgaven aftales afhængig af antal studerende og meritstuderende på hhv. uddannelsessted, netuddannelse og uddannelsesstationer.

Studiegruppevejlederen/ vejlederne refererer til en ledelsesrepræsentant, der har ansvar for at bidrage til, at interne samarbejdsflader mellem studievejleder, kolleger, administrativt personale og ledelse afklares, samt at der træffes aftaler om, hvordan opgaven kan/ skal varetages i praksis, fx form, faste vejledningstider, ad hoc, mailkontakt, mv. Der udarbejdes et arbejdsgrundlag for studievejlederfunktionen.

FORM:

Studiegruppevejlederfunktionen kan varetages på forskellige måder afhængig af, hvad der vurderes mest hensigtsmæssigt på det enkelte uddannelsessted:

1. Som vejlederfunktion for kolleger/ team/ teamkoordinatorer, der som led i undervisningen på alle årgange og i en ekspliciteret systematik på uddannelsesstedsniveau har ansvaret for at rammesætte professionalisering af arbejdet i studiegrupperne i tæt tilknytning til undervisningen og de tilknyttede studieforløb. Samt at give sparring til studiegrupper, som henvender sig eller som kolleger eller studievejleder henviser grundet særlige udfordringer, konflikthåndtering, mv.

2. Som funktion, der på især 1.- 2. årgang (?) har ansvaret for at tilrettelægge et forløb mhp generel intro til og professionalisering af studiegruppearbejdet fra studiestarten/ studieintroforløbet samt opfølgning, herunder undervisning og træning ift. gruppeprocesser, facilitering, konflikthåndtering, diversitet, brud, evt. anvendelse af Iris Connect, mv), dvs. et studiestarts-/introteam svarende til bachelorteam på 3. - 4. årgang. Samt at give sparring til studiegrupper, som henvender sig eller som kolleger eller studievejleder henviser grundet særlige udfordringer, konflikthåndtering, mv.

3. Andre former? Kombination af ovenstående.

OPSTART:

Der gennemføres et internt kort kursus og etableres et netværk mellem de kommende studiegruppevejledere mhp. professionalisering og videndeling.

HVORNÅR:

Ordningen træder i kraft pr 1. jan 2019....? eller når muligt...?

EKSEMPLER PÅ STUDIEGRUPPE- UNDERSTØTTENDE PRAKSIS PÅ LÆRERUDDANNELSEN

Digitalt læringsforløb om studiegruppefacilitering (KP)

DIGITALT LÆRINGSFORLØB OM STUDIEGRUPPE-

FACILITERING – PARALLELFORLØB TIL UNDERVISNINGEN

På læreruddannelsen på Københavns Professionshøjskole er der i efteråret 2019 søsat et digitalt læringsforløb om studiegruppefacilitering som studerende på første årgang følger sideløbende med de obligatoriske moduler. I 2019/2020 startede ca. 800 studerende på 1. årgang, fordelt på 27 hold. Forløbet er koblet til læreruddannelsens Intromodul, men ikke tildelt selvstændige ECTS-point. Forløbet afprøves således med henblik på at understøtte udviklingen af professionel samarbeidsfaglighed og skabe deltagelse for en stor gruppe af studerende.

FORLØBSBESKRIVELSE:

Med 1-2 måneders mellemrum modtager de studerende på 1. årgang et link til en såkaldt "Form" (digitalt rammesat arbejdsproces med videoer og arbejdsspørgsmål*), hvilken de studerende udarbejder enten individuelt eller i fællesskab i studiegruppen. Studiegruppen forventes at lægge arbejdet i den, af institutionen, skemalagte studiegruppetid.

INDHOLD:

Med forløbet introduceres de studerende til fagsprog og teori relateret til samarbejdsfaglighed, samt konkrete værktøjer til rammesætning af møder. De studerende skal løbende øve sig i og reflektere over gruppens egen samarbejdspraksis og afslutningsvis i forløbet præsenterer gruppen en videoanalyse af gruppens samarbejdspraksis. Forløbet er udviklet, og undervisere er tovholdere. Studiegruppetjenesten – (se nedenfor) er et led i forløbet og aflægger alle hold to besøg i løbet af 1. studieår for at introducere til, rammesætte og afrunde forløbet. I forbindelse med disse besøg samarbejder studiegruppetjenesten med holdenes teamkoordinator (en PL/LG-underviser) med henblik på at dele viden, så arbejdet med studiegruppefacilitering løbende kan italesættes som et led i undervisningen, men også for at skabe mulighed for kollegial sparring om studiegruppernes trivsel.

Teamkoordinator modtager i forløbet links med adgang til studerende besvarelser**. Denne information kan teamkoordinator inddrage i undervisningen som udgangspunkt for løbende drøftelser med og om studiegrupper og holdtrivsel mm.

KP afprøver i studieåret 2019/20 det digitale læringsforløb. Der samles løbende op på erfaringerne med henblik på justering af forløbets indhold og form.

* FORM 1 (UD AF 5):

"Studiegrupper på læreruddannelsen"

(studerendes adgang):

<https://forms.gle/69KxuLrJohLrFLAw5>

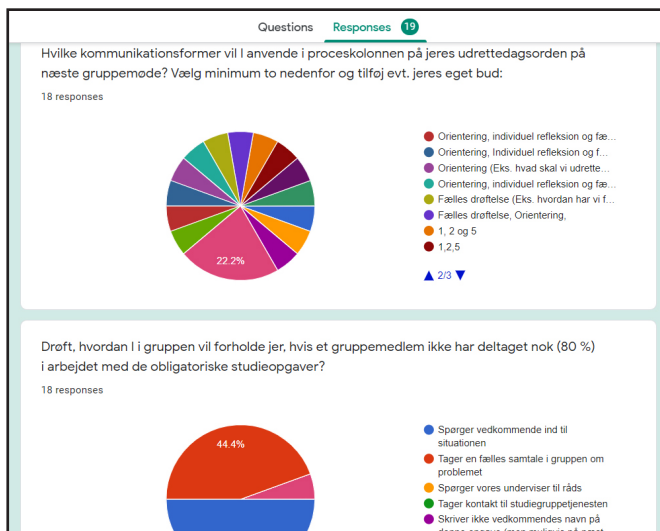
EKSEMPLER PÅ STUDIEGRUPPE- UNDERSTØTTENDE PRAKSIS PÅ LÆRERUDDANNELSEN

** FORM 2 (UD AF 5):

“Udrettedagsorden og Facilitering”

Her er to eksempler på, hvilken data undervisere og studiegruppetjenesten får, når de studerende har udfyldt ‘formen’.

Eksempel 1:



Eksempel 2:



STUDIEGRUPPETJENESTE – STØTTE TIL GRUPPER

DER OPLEVER SAMARBEJDSVANSKELIGHEDER

I tilknytning til ovennævnte forløb om studiegruppetjeneste tilbydes studiegrupper, der oplever samarbejdsvanskeligheder, støtte i 'Studiegruppetjenesten'. Studiegruppetjenesten drives af undervisere (med særlig viden om studiegruppetjeneste og konflikthåndtering/mediation), der bistår studiegrupper med at rammesætte og gennemføre samtaler om konflikter, forventninger og behov ift. til gruppens samarbejde. Samtaler hos Studiegruppetjenesten tager som udgangspunkt en time og følges ofte op af en efterfølgende samtale. Til samtalen deltager alle studiegruppens medlemmer. Samtalerne sker i fortrolighed, og Studiegruppetjenesten understøtter i samtalen studiegruppen med at tage stilling til, om gruppen bør brydes, eller om samarbejdet kan ændres, så et brud ikke er nødvendigt.

Målet med samtaler i studiegruppetjenesten er:

- At styrke muligheden for at gruppens deltagere kan udveksle forståelser af, hvad der er vanskeligt i gruppen.
- At gruppen aftaler indsatsområder og nye arbejdsformer som prøves af.
- At deltagere studiegruppen får erfaring med at håndtere konflikter professionelt, og udvikler fagsprog for og erfaring med konflikthåndtering.

Studerendes erfaringer med Studiegruppetjenesten KP:
<https://www.youtube.com/watch?v=djsXEW5oS6M>

TEAMSTRUKTUR OG UNDERVISEROPGAVER

Underviserteams og teamkoordinator til understøttelse af studiegruppers samarbejde (KP)

TEAMSTRUKTUR OG TEAMKOORDINATORS FUNKTIONER

Herunder beskrives hvordan undervisere knyttet til 1. årgang på læreruddannelsens Intromodul er organiseret i specifik teamstruktur, med en tilhørende teamkoordinatorer, der varetager specifikke funktioner i relation til arbejdet med at understøtte studiegrupper. Den beskrevne praksis er fra 2019.

På Læreruddannelsen KP arbejder undervisere på Intromodulet i teams på både 1. og 2. semester. Teamene er struktureret omkring parallelhold ('søskendehold') og består af undervisere fra KML, PL (Elevens Læring og Udvikling) og UV1.

Formålet med teamstrukturen er blandt andet at skabe muligheder for kollegial sparring og koordinering i teamet med henblik på at kunne skabe forudsætninger for de studerendes faglige og sociale trivsel, højne studieintensitet og *understøtte studiegruppens samarbejde*. Til hvert team er knyttet en teamkoordinator, der blandt andet varetager nedenstående arbejdsopgaver, der relaterer sig til understøttelse af studiegrupper:

- Introduktion til studerende og opfølgning ift. uddannelsens struktur, forventninger og kommunikationskanaler, herunder studievejledende information.
- Deltage i eventuelle besøgsdage knyttet til digitalt læringsforløb (tidligere forelæsninger) om studiegruppens samarbejdspraksis, herunder efterfølgende opsamling med holdet.

- Danne administrative studiegrupper ved studiestart.
- Varetage studiefaglige samtaler 1. semester.
- Løbende fokus på holdet og studiegrupperne som professionelle læringsfællesskaber.

STUDIEGRUPPEFAGLIGE SAMTALER

Teamkoordinatorer på første årgang tildeles ressourcer til at afvikle minimum én obligatorisk studiegruppemæssig samtale med hver studiegruppe på 1. semester. Formålet med samtalen er at give de studerende mulighed for at udtrykke sig om de studerendes sociale og faglige deltagelse og trivsel og dette med hensigt på at gøre status og drøfte gruppemedlemmernes fremadrettede prioriterer og handlinger. Til samtalen har teamkoordinator mulighed for at henvise studiegruppen eller enkelte studerende til relevante ressourcer på campus (studievejledning, studiegruppjetjeneste mv.). Samtalen varer som udgangspunkt 45 min./gruppe og kan med fordel struktureres med udgangspunkt i ”pjece til studiegruppemæssige samtaler”.

Samtalen tager udgangspunkt i, hvad de studerende ønsker at dagsordensætte. Hertil kan teamkoordinator tilføje punkter på dagsorden. Udgangspunktet er, at de studerende rammesætter og faciliterer samtalen. Det forventes, at de studerende sender en udrettedagsorden inden samtalen og udvælger en facilitator, der leder mødet. Er der ressourcemæssigt frirum, kan teamkoordinatoren vurdere, om der er behov for at afholde individuelle studiefaglige samtaler med udvalgte studerende.

TEAMSTRUKTUR OG UNDERVISEROPGAVER

Underviseropgaver ifm. studiegrupper (VIA)

DANNELSE AF STUDIEGRUPPER

Der findes mange forskellige måder at danne studiegrupperne på. Studiegrupper kan dannes administrativt efter alfabetet, ved lodtrækning, efter geografi, efter indhold el.lign. Studiegruppedannelse er et didaktisk anliggende, og det er op til underviseren/teamet at afgøre, hvordan det skal foregå og hvorfor.

FORVENTNINGSAFSTEMNING

Et velfungerende studiesamarbejde fordrer, at studiegruppen i fællesskab forholder sig til, hvad man kan forvente af hinanden. Som grundlag for at komme i gang med studiegruppearbejdet bliver denne samtale vigtig, da mange studerende som udgangspunkt oplever at have et stort behov for fleksibilitet i forhold til fx arbejdstidspunkter, arbejdsformer og kommunikationsformer.

Som undervisere er det hensigtsmæssigt at understøtte de studerende i at lave en samarbejdskontrakt. Det er vigtigt at varetage både igangsættelse og opfølgning af arbejdet med samarbejdskontrakten.

Igangsættelsen af arbejdet med at udforme en samarbejdskontrakt kan f.eks. tage udgangspunkt i nedenstående:

FORMULER en kontrakt skriftligt i studiegruppen.

RAMMESÆTNING: Hvor vil I mødes? Hvordan startes møderne op? Social runde? Kaffe/brød? Dagsorden? Hvor tit vil I mødes? Hvem arrangerer, at I mødes?

INDHOLD: Hvad vil I mødes omkring? Hvordan forbereder I jer til møderne?

ROLLERNE: Faste roller eller på skift? Mødeleder, facilitator, referent mv.

SAMARBEJDE: Hvordan vil I samarbejde om f.eks. studieprodukter (kooperativt/kollaborativt)?

KONFLIKT: Hvad gør I, når der opstår konflikt? Hvordan forholder I jer til forberedelse, medlemmer, der kommer for sent? Eller ikke har lavet det aftalte? Afbud?

PLANLÆG løbende jeres samarbejde.

EVALUERING: Hvor ofte og hvordan skal I evaluere jeres samarbejde?

ANDET: Hvad I i øvrigt finder relevant for jeres gruppe!



KAPITEL 3

— RETNINGSLINJER OG MINIMUMSGRUNDLAG

Retningslinjer og minimumsbetingelser for studiegrupper på læreruddannelsen (Campus Carlsberg, 2019)

Følgende er læreruddannelsens retningslinjer og minimumsbetingelser for studerendes deltagelse i studiegruppesamarbejde. Papiret er udarbejdet af undervisere, studerende og ledelse. Hensigten med dette papir er løbende forventningsafstemning i studiegruppens arbejde.

KP's *retningslinjer* (anbefalinger og forventninger) til alle studerendes deltagelse i studiegruppearbejde:

- Gruppens medlemmer deltager i undervisningen på studiet og holder sig opdateret på uddannelsens læringsplatform (It's learning).
- Ved samarbejdets opstart formulerer gruppens medlemmer i fællesskab deres forventninger til deltagelse og noterer dem i en gruppekontrakt, som gruppen løbende genbesøger. Gruppen forholder sig både til, *hvor meget* og *hvordan* medlemmerne skal deltage (man kan bidrage til samarbejdet på forskellige måder).
- Gruppemedlemmer melder afbud til studiegruppen i god tid forinden mødet (studiegruppen definerer hvad 'god tid' er).
- Gruppens medlemmer påtager sig på skift rollen som mødeleder/facilitator, ordstyrer og referent, så alle får medejerskab over gruppens arbejde.
- Gruppens kommunikation om studiet foregår på uddannelsens læringsplatform (It's learning).

KP's *minimumsbetingelser* for deltagelse i studiegruppearbejde:

For at kunne deltage i studiegruppearbejde, herunder produktion af studieprodukter, skal alle gruppens medlemmer som minimum:

- Abonnere på artikelbasen/andre digitale platforme og skaffe sig de anbefalede bøger.
- Forholde sig til relevant indhold i relation til studiegruppemødernes dagsorden (undervisningsindhold, aftaler mv.).
- Deltage og bidrage aktivt i samarbejdet.

For at blive skrevet på studiegruppens studieprodukter skal alle gruppens medlemmer:

- Deltage aktivt i en væsentlig del (minimum 80 %) af studiegruppens arbejde.

Har et gruppemedlem deltaget mindre end 80% i *studiegruppens arbejde* (ikke undervisningen), skal den studerende ikke skrives på gruppens studieprodukt. Den pågældende studerende henvender sig til sin underviser for anden aftale.

KAPITEL 3

— RETNINGSLINJER OG MINIMUMSGRUNDLAG

Minimumsgrundlag for studiegrupper (Silkeborg Læreruddannelse, 2019)

På læreruddannelsen i Silkeborg har hhv. ledelse, undervisere og studerende i samarbejde udformet en række retningslinjer samt et minimumsgrundlag for deltagelse i studiegruppens arbejde.

RETNINGSLINJER: Anbefalinger og forventninger til alle studerendes deltagelse i studiegruppearbejde:

- Alle gruppemedlemmer bidrager til studiegruppearbejdet; herunder bidrager til skriftlige afleveringer og udarbejdelse af præsentationer mv.
- Gruppens medlemmer forpligter sig på aktiv deltagelse og accept af *kollektive* beslutninger.
- Gruppens medlemmer er forpligtet på at anskaffe og have læst aftalt litteratur.
- Gruppens medlemmer møder frem til minimum 80% af aftalte gruppeaktiviteter.



BILAG

Anbefalinger til indsatser til professionalisering af studiegruppearbejdet i læreruddannelsen

Formålet med dette notat er at sætte retning og rammer for arbejdet på national og lokal plan med professionalisering af studiegrupper mhp. de studerendes udvikling af studie- og professionskompetencer gennem øget studieintensitet kvalitativt og kvantitativt (ambitiøs studiekultur). Dette notat skal ses i forlængelse af de 10 ambitioner, evalueringen af læreruddannelsen og den nationale og lokale handleplan.

Intentionen med en national og lokal indsats er ledelsesmæssigt og organisatorisk at styrke professionaliseringen af studiegruppearbejdet. Notatet beskriver baggrund og begrundelser for professionalisering af studiegruppearbejdet i læreruddannelsen og giver anbefalinger/ forslag til ledelsesindsatser på forskellige niveauer i læreruddannelsen.

Notatet bygger på erfaringsopsamlingen, input fra workshoppen på LU-konferencen i Odense den 27.2.2019, litteratur, interne og eksterne inspirationsmaterialer samt arbejdsgruppens indsigter. Den samlede erfaringsopsamling har i særlig grad synliggjort, at der er behov for ledelsesmæssige, organisatoriske, strukturelle, kulturelle og støttende tiltag, da der bl.a. ifølge deltagerne på workshoppen i Odense er et udbredt momentum blandt undervisere, studievejledere og studerende for at studiegruppearbejdet kvalificeres. De konkrete tiltag foreslås prioriteret og iværksat på et lokalt UC og udbudsniveau, men der gives også forslag til, hvad der bør afklares på LLN og LLN-forum niveau.

Målgruppen for notatet er LLN og LLN-forum samt øvrige ledere i Læreruddannelsen.

BAGGRUND

”Formålet med læreruddannelsen er, at den studerende gennem uddannelsen tilegner sig den viden og de færdigheder, der er forudsætningen for at kunne virke som faglig, pædagogisk og didaktisk kompetent lærer i den danske folkeskole iht. folkeskolens formål.”

At arbejde i studiegrupper er et bærende element i uddannelsen. Det er udbredt praksis, og med indførelse af studieaktivitetsmodellen er forventningerne til de studerendes selvstændige studiearbejde blevet tydeligt ekspliciteret.

Den nationale arbejdsgruppes erfaringsindsamling har dog vist, at der generelt i uddannelsens studieordning eller andre grundlagsdokumenter ikke står noget om, HVORFOR studerende skal arbejde i studiegrupper, men primært noget om, at opgaver/ studieprodukter skal løses i grupper. Erfaringsopsamlingen viser, at der er en implicit kultur på uddannelsen med udbredt forventning om, at de studerende skal arbejde i studiegrupper. Endvidere viser erfaringsopsamlingen, at det overvejende er et anliggende for den enkelte underviser eller team af undervisere at rammesætte, støtte og udfordre arbejdet i studiegrupperne som led i undervisningen og de studerendes læreprocesser. Enkelte udbudssteder, fx UCC/KP, har dog iværksat større tiltag (både obligatorisk forløb, udarbejdet minimumskriterier for studiegruppedeltagelse, etableret en Studiegruppetjeneste, mv.) på organisatorisk niveau med henblik på at støtte arbejdet i studiegrupper primært på 1.årgang. Andre udbudssteder har igangsat

BILAG

drøftelser og tiltag blandt underviserne med henblik på at styrke studiegruppearbejdet, har etableret tiltag som studieintroducerende moduler, workshop for 1. årgangs studerende om at arbejde i studiegrupper, indført studiegruppesamtaler, mv.

Med henblik på kvalificering af studiegruppearbejdet generelt i læreruddannelsen er der behov for at eksplicite begründelserne for at professionalisere studiegruppearbejdet, og der er behov for at igangsætte indsatser og udvikle kulturen, så studiegruppearbejdet kvalificeres i en systematisk og iterativ proces fra 1. – 4. årgang med henblik på at udvikle de studerende studie- og professionskompetencer gennem øget studieintensitet.

HVAD ER EN STUDIEGRUPPE?

Det er udbredt praksis at arbejde i grupper og studiegrupper som led i uddannelsen til lærer, og der arbejdes i mange forskellige slags grupper med forskellig formål, indhold, omfang og former, fx:

- Grupper, der samarbejder i kort tid som led i undervisningen og studiet.
- Studiegrupper, der samarbejder over længere tid som arbejds- og læringsfællesskab, herunder bl.a. ift. deltagelsespligten i modulerne (jf. krav om opgaveafleveringer, præsentationer, mv i grupper) og prøver (herunder muligheden for gruppeeksamen).
- Praktikgrupper (sammensat efter fag, praktikskoler, mv).
- Tværprofessionelle grupper (på tværs af uddannelser).
- Interessebaserede grupper, projektgrupper, mv.

I det følgende fokuseres der på begründelser for og udvikling af studiegruppen som et professionelt arbejds- og læringsfællesskab i uddannelsen til professionsbachelor som lærer – og det kan forhåbentlig få afsmittende betydning for øvrige gruppearbejdsforløb, praktikgrupper, mv.

PROFESSIONALISERING AF STUDIEGRUPPER

Professionalisering af arbejdet i studiegrupper betyder, at der arbejdes med et relevant og begründet indhold på hensigtsmæssige måder, der styrker de studerendes læring og udvikling af professionskompetencer. Professionalisering omfatter forventningsafstemning i forhold formål, indhold, arbejdsformer, tid, rolle- og ansvarsfordeling, klar kommunikation, samskabelse af processer og produkter og evaluering. Professionalisering af arbejdet i studiegrupper omfatter anvendelse af et fagsprog, en struktur for samarbejdet, facilitering og faglig refleksion over samarbejdet i studiegruppen.

BILAG

BEGRUNDELSER FOR AT STYRKE STUDIE- OG PRAKTIKGRUPPEARBEJDET I LÆRERUDDANNELSEN:

1. Læringsperspektiv: styrker de studerendes faglige, sociale og personlige læring, herunder relations- kommunikations- og samarbejdskompetencer, personlig dannelse og demokrati, udvikling af lærerfaglighed, mundtlighed, skriftlighed, mv.
2. Trivselsperspektiv: studieglæde og trivsel, herunder vigtigheden af tilhørsforhold og fællesskab.
3. Gennemførelsesperspektiv: styrker de studerendes faglige og sociale integration, som har afgørende betydning i forhold til gennemførelse.
4. Øget studieintensitet: både kvalitativt i forhold til læreprocesser og læringsudbytte og kvantitativt i forhold til anvendt studietid til at udvikle lærerfaglige kompetencer.
5. Professionsperspektiv: ruster de studerende til at samarbejde i lærerteam i skolen og styrker deres lærerfaglige kompetencer til at rammesætte elevernes gruppe- og projektarbejde i skolen.
6. Økonomisk: færre ressourcer, mere for mindre.
7. Andre begrundelser?

FORSLAG TIL INDSATSER

1. LLN og LLN-forum niveau.
2. Ledelses- og organisatorisk niveau (på UC og udbudsstedsniveau).
3. Undervisere (lokalt).
4. Studievejledere (lokalt).
5. Studerende (lokalt).
6. Studieadministration, CFU, Bibliotek, Pædagogiske IT-vejledere, skoler, mfl.

Nedenstående er formuleret i en kort bydeform med henblik på at skabe overblik og enkelthed i formidlingen af, hvad man som ledelse kan gøre og med ønsket om, at det læses i denne ånd. Alle indsatser skal ses i lyset af behovet for at professionalisere studiegrupperarbejdet i læreruddannelsen gennem en kulturforandring, der omfatter både strukturelle og støttende ledelsestiltag.

BILAG

ANBEFALINGER/ FORSLAG TIL LEDELSESINDSATSER:

1. PÅ LLN OG LLN-FORUM NIVEAU

- Afklar hvad der skal besluttes og initieres på nationalt niveau, og hvad der er et lokalt ansvar i forhold til begrundelser og principper for arbejdet med professionalisering af studiegruppearbejdet.
- Drøft og beslut om der skal igangsættes lokale pilotprojekter på alle UC'er i 2019/20 og/ eller følges op på igangsatte projekter med det sigte at professionalisere studiegruppearbejdet inden for de fælles besluttede begrundelser og principper.
- Drøft og beslut om professionalisering af studiegrupper skal indgå som tema i læreruddannelsens kommende adjunktmodul.
- Beslut om og i givet fald hvad den nationale arbejdsgruppe skal arbejde videre med fra aug. 2019 til juni 2020 (jf. indstilling fra arbejdsgruppen om videreudvikling af det igangsatte arbejde).
- Udarbejd principper for studiegruppedannelse og professionalisering med involvering af undervisere, studievejledere, evt. studieadministration og studerende.
- Skab tid og fysisk rum til de studerendes studiegruppearbejde på uddannelsesstedet.
- Anvend formativ evaluering med involvering af de berørte parter i forhold til de igangsatte tiltag.
- Sørg for at relevante styringsdokumenter i uddannelsen beskriver begrundelser og principper for professionalisering af studiegruppearbejdet.

3. LEDELSESINDSATSER I FORHOLD TIL UNDERVISERNE:

- Igangsæt fælles og differentieret kompetenceudvikling af underviserne, fx fælles pædagogiske dage med fokus på at skabe fælles forståelse af begrundelser og indsatser for professionalisering af studiegrupper samt kompetenceudvikling af teams og enkeltpersoner efter behov (fx efter afklaring gennem MUS/GRUS).
- Igangsæt proces med afklaring af gensidige forventninger, ansvar og krav til teams og/ eller fagområder i forhold til udvikling af professionelle studiegrupper i en systematisk og iterativ proces fra 1. til 4. årgang. Hvordan kan/ skal der arbejdes med koordineret og tilpas støtte og udfordring til løbende professionalisering af studiegruppensamarbejdet i tæt tilknytning til fagområderne samt løbende opfølgning?
- Igangsæt og evaluerer prøvehandling mhp professionalisering af studiegruppearbejdet.

2. PÅ UC ELLER UDBUDSNIVEAU

Indsatser på ledelses-niveau:

- Udvikl en strategisk plan for professionalisering af studiegruppearbejdet i hele uddannelsen, medtænk herunder struktur, kultur og processer.
- Skab tid og rammer for underviserens støtte til professionalisering af studiegruppearbejdet og igangsæt organisatorisk støtte til studiegrupperne (fx studiegruppjetjeneste, studiegruppvejledere eller lign).

BILAG

4. LEDELSESINDSATSER I FORHOLD TIL STUDIEVEJLEDERNE:

- Involver studievejlederne som ressourcepersoner i forhold til vejledning af studiegrupper, særligt i forhold til lærerfaglig personlig og social vejledning i og af grupper.
- Afklar, koordiner og evaluer samarbejds- og snitfladerne mellem studievejledere, studiegruppevejledere, undervisere, studieadministrative medarbejdere, ledere og øvrige ressourcepersoner ift professionalisering af studiegrupper.
- Overvej om studievejledere/ studiegruppevejledere kan/ skal være kollegiale ressourcepersoner for undviserne ift arbejdet med professionalisering af studiegrupper.

5. LEDELSESINDSATSER I FORHOLD TIL STUDERENDE

- Sørg for at rammesætte de studerendes forventningsafstemning til studiegruppearbejdet og at de studerende præsenteres både skriftligt og mundligt for begrundelser for studiegruppearbejdet, herunder systematisk info og koordineret dialog igennem hele uddannelsen, fx koblet til arbejdet med studieaktivitetsmodellen og/ eller studieplanerne og perspektiveret til teamsamarbejde i skolen.
- Involver de studerende i forhold til kriterier for studiegruppedannelse, ansvar for deltagelse og udvikling af professionelle studiegrupper gennem hele uddannelsen.
- Tydeliggør for de studerende, hvordan de kan få hjælp, hvis/ når de får brug for sparring og hjælp i forhold til samarbejde, konflikthåndtering, mv. i studiegruppen.

- Anvend formativ og systematisk evaluering i professionalisering af studiegruppearbejdet.
- Sørg for at de studerende tilegner sig kompetencer inden for professionel kommunikation, mødefacilitering og konflikthåndtering, så de har metoder til selvstændigt at professionalisere studiegruppearbejdet.

6. INDSATSER I FORHOLD TIL STUDIEADMINISTRATION, CFU, BIBLIOTEK, PÆDAGOGISKE IT-VEJLEDERE, SKOLER MV.:

- Informér og involver øvrige relevante parter om indsatsen vedr. professionalisering af studiegrupper, således at de kan understøtte og udfordre studiegrupperne.
- Sørg for at der sker en koordinering af de forskellige indsatser, så det er synligt for både studerende og medarbejdere, hvor og hvordan der kan hentes støtte.

LINKS OG LITTERATUR

Links

Hjemmesiden for den nationale gruppes arbejde med studieintensitet:

<https://www.laer Ruddannelsesnet.dk/professionalisering-af-studiegrupper/>

Litteratur

Dahlbæk, A (2019). *Studiegruppen - etablering, facilitering og udvikling*. Dansk Psykologisk Forlag.

Rask, L., Hansen, M. B., Ravn, I. & Rask, A. K. (2018). *Studiegrupper: Samarbejde og facilitering*. København: Hans Reitzels Forlag.

Tanggaard, L & Mellon, K (2018). *Den gode studiegruppe*, Dafolo.